

PODLASKI URZĄD WOJEWÓDZKI
w Białymstoku
WYDZIAŁ POLITYKI SPOŁECZNEJ

**OCENA STANU I EFEKTYWNOŚCI POMOCY SPOŁECZNEJ
W WOJEWÓDZTWIE PODLASKIM
2009 r.**

Białystok 2010r.

SPIS TREŚCI

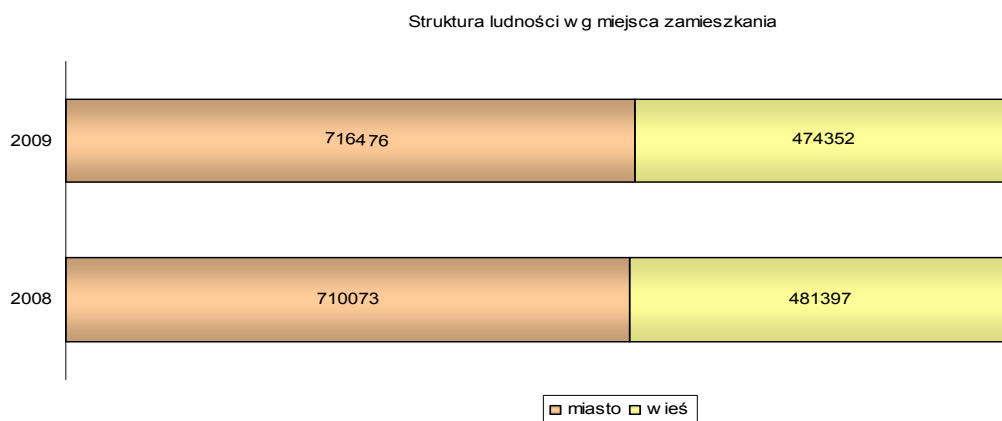
I.	CHARAKTERYSTYKA DEMOGRAFICZNA WOJEWÓDZTWA PODLASKIEGO..	4
II.	SYTUACJA NA PODLASKIM RYNKU PRACY.....	6
III.	POMOC SPOŁECZNA.....	8
	3.1 Utrzymanie jednostek organizacyjnych pomocy społecznej	8
	3.2 Zatrudnienie w ośrodkach pomocy społecznej	10
	3.3 Doskonalenie zawodowe kadr pomocy społecznej.....	12
IV.	ŚWIADCZENIA Z POMOCY SPOŁECZNEJ	13
	4.1 Zakres i rodzaj pomocy społecznej udzielonej mieszkańcom gmin	13
	4.2 Pomoc w formie zasiłków pieniężnych i w naturze.....	15
	4.3 Pomoc uchodźcom oraz cudzoziemcom z ochroną uzupełniającą.....	26
V.	INSTYTUCJONALNE FORMY POMOCY SPOŁECZNEJ.....	28
	5.1 Domy pomocy społecznej.....	28
	5.2 Ośrodki wsparcia dla osób z zaburzeniami psychicznymi	30
VI.	PLACÓWKI ZAPEWNIAJĄCE CAŁODOBOWĄ OPIEKĘ OSOBOM NIEPEŁNOSPRAWNYM, PRZEWLEKLE CHORYM LUB OSOBOM W PODESZŁYM WIEKU.....	32
VII.	PIECZA ZASTĘPCZA	33
	7.1 Placówki opiekuńczo –wychowawcze.....	33
	7.2 Ośrodki adopcyjno-opiekuńcze	35
	7.3 Rodziny zastępcze.....	35
	7.4 Pomoc na usamodzielnianie pełnoletnich wychowanków rodzin zastępczych i osób opuszczających placówki opiekuńczo-wychowawcze	36
VIII.	PROGRAMY RZĄDOWE Z ZAKRESU POMOCY SPOŁECZNEJ	38
	8.1 Program „Powrót osób bezdomnych do społeczności”	38
	8.2 Program „Pomoc państwa w zakresie dożywiania”.....	39
	8.3 Krajowy Program Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie	44
	8.4 Program Wspierania Jednostek Samorządu Terytorialnego w budowaniu lokalnego systemu opieki nad dzieckiem i rodziną	49

8.5 Program „Oparcie społeczne dla osób z zaburzeniami psychicznymi”	50
8.6 Krajowy Program Zapobiegania Niedostosowaniu Społecznemu i Przystępczości Wśród Dzieci i Młodzieży	51
IX. REALIZACJA ZADAŃ W ZAKRESIE UTRZYMANIA I ROZWOJU SYSTEMU INFORMATYCZNEGO W JEDNOSTKACH ORGANIZACYJNYCH POMOCY SPOŁECZNEJ.....	53
X. ORZEKANIE O NIEPEŁNOSPRAWNOŚCI.....	54
XI. FINANSOWANIE ZADAŃ	54
XII. DZIAŁALNOŚĆ KONTROLNA W POMOCY SPOŁECZNEJ	57
XII UWAGI KOŃCOWE I WNIOSKI	62

I. CHARAKTERYSTYKA DEMOGRAFICZNA WOJEWÓDZTWA PODLASKIEGO

Wg danych GUS na dzień 30 czerwca 2009 r. liczba mieszkańców województwa podlaskiego wynosiła 1.190.828 osób¹. Oznacza to spadek liczby mieszkańców, która wg stanu na 31 grudnia 2008 r. wynosiła 1.191.470 osób.

W miastach mieszkało ogółem 716.476 osób ($\approx 60\%$ ogółu), co stanowi wzrost o 6.403 osoby w stosunku do roku 2008. Na wsi natomiast mieszkały 474.352 osoby ($\approx 40\%$), tj. o 7.045 osób więcej niż w roku poprzednim.

Największym pod względem liczby mieszkańców powiatem ziemskim pozostawał – podobnie jak w roku ubiegłym – powiat białostocki - 139.269 osób (w 2008 – 138.852), natomiast najmniejszym – powiat sejneński - 21.092 osoby (tj. 1,77 % ludności województwa).

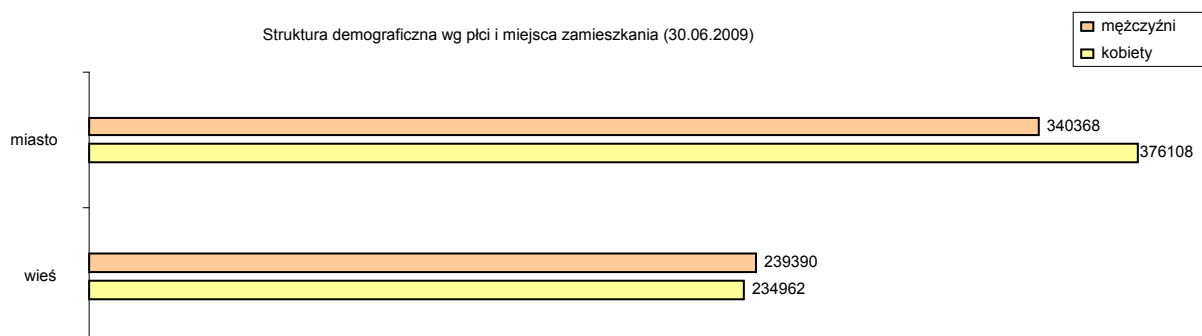
Miejscowościami najliczniejszymi pod względem liczby ludności pozostawały nadal miasta na prawach powiatu: Białystok - 294.399 osób (o 246 osób więcej niż w 2008 r.), Suwałki - 69.611 osób (o 57 osób więcej niż w 2008 r.) i Łomża - 63.368 osób (o 64 osoby więcej niż w 2008 r.).

Najliczniejsze (wg stanu na dzień 30 czerwca 2009 r.) gminy miejskie to: Augustów (30.431), Bielsk Podlaski (26.493), Zambrów (22.442), Grajewo (22.269) oraz Hajnówka (21.654).

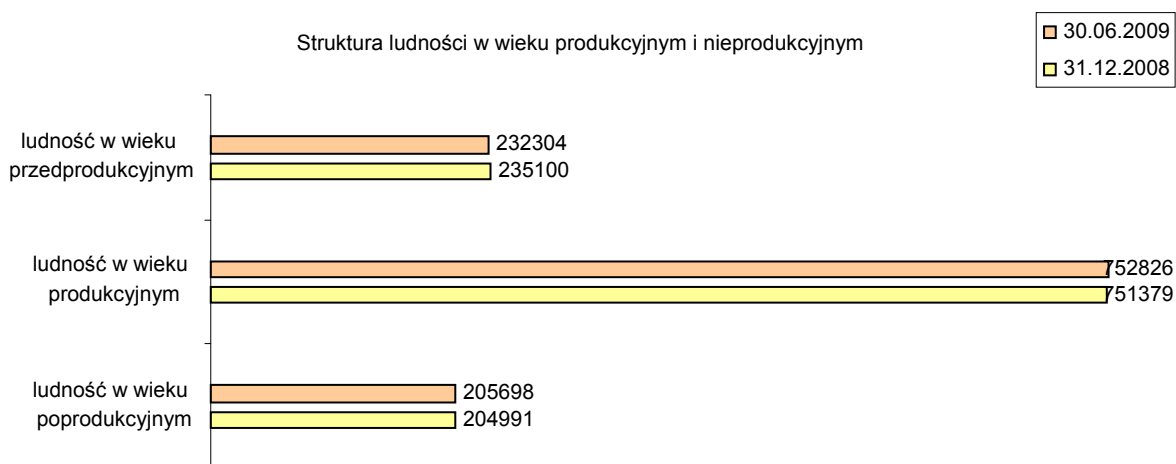
Największe pod względem liczby mieszkańców gminy miejsko-wiejskie to: Sokółka (25.975), Łapy (22.633), Mońki (15.490), Wasilków (13.625), Choroszcz (13.413) i Dąbrowa Białostocka (12.488). W 2 gminach wiejsko-miejskich i 16 gminach wiejskich liczba mieszkańców na koniec I półrocza 2009 r. nie przekraczała 3 tys.

¹ Dane GUS wg stanu na 30 czerwca 2009 r. - <http://www.stat.gov.pl> (01.04.2010 r.)

Podobnie jak w latach poprzednich, w strukturze demograficznej województwa dominowały kobiety - 611.070 (tj. o 87 mniej niż w roku ubiegłym); stanowiły one większość wśród mieszkańców miast (52 %), natomiast mniejszość wśród osób mieszkających na wsi (49,5 %).

Wśród ogólnej liczby mieszkańców województwa dominującą grupę (63,2 %) stanowiły osoby w wieku produkcyjnym (tj. mężczyźni 18-64 lata oraz kobiety 18 - 59 lat). Liczba osób w wieku poprodukcyjnym (tj. mężczyźni pow. 65 r. ż. i kobiety pow. 60 r. ż.) stanowiła (wg 30.06.2009 r.) 17,3 % ogólnej populacji województwa. Grupa osób w wieku przedprodukcyjnym (0-17 lat) stanowiła 19,5 % liczby mieszkańców. Wartości te były zbliżone do stanu na koniec 2008 r.

II. SYTUACJA NA PODLASKIM RYNKU PRACY

W końcu grudnia 2009 r. liczba pracujących w sektorze przedsiębiorstw wyniosła **9.8085 osób** i była niższa, jak w analogicznym okresie roku poprzedniego o 2.884 osoby (2,9 %.)²

W przedsiębiorstwach sektora publicznego pracowało 2.253 osób mniej niż w grudniu 2008 r.

W sektorze prywatnym przeciętne zatrudnienie osiągnęło poziom 85.494 osób i było niższe od zanotowanego w grudniu 2008 r. o 3 %.

Biorąc pod uwagę poszczególne sekcje działalności gospodarczej, w skali roku zatrudnienie spadło przede wszystkim w handlu, naprawie pojazdów samochodowych, przetwórstwie przemysłowym, natomiast wzrosło min. w zakwaterowaniu i gastronomii, budownictwie, informacji i komunikacji, a także w transporcie i gospodarce magazynowej.

Na koniec 2009 r. stopa bezrobocia w województwie podlaskim wyniosła 12,6 w stosunku do ludności czynnej zawodowo i była większa o 2,9 niż na koniec 2008 r. Była też wyższa od stopy bezrobocia w kraju (11,9) o 0,7. Najwyższa stopa bezrobocia nadal utrzymywała się w powiatach: sejneńskim (18,9), kolneńskim (18,5) i grajewskim (17,8), najniższa natomiast w powiatach: siemiatyckim (7,1), wysokomazowieckim (7,2), bielskim (8,0). Porównując do końca ubiegłego roku, na przestrzeni 12 miesięcy stopa bezrobocia wzrosła na terenie wszystkich powiatów. Największy wzrost dotyczył: powiatu białostockiego (o 4,9), miasta Białostok i miasta Suwałki (po 3,8) oraz powiatu kolneńskiego (o 3,5).

Liczba zarejestrowanych bezrobotnych w końcu grudnia 2009 r. wyniosła 61.169 i w stosunku do grudnia 2008 r. była większa o 15.348 osób, w tym kobiety w liczbie 28.149 stanowiły 46,0 % ogółu bezrobotnych. Największy udział kobiet w ogólnej liczbie bezrobotnych wystąpił, podobnie jak w roku poprzednim, w rejonie działania PUP w Suwałkach (53,3 %), zaś najmniejszy - w powiecie sejneńskim (41,7,0 %).

Jednocześnie 1.235 osób (o 186 więcej niż na koniec 2008 r.) zarejestrowanych było, jako poszukujący pracy: najwięcej w Białymstoku (428 osób), Suwałkach (129 osób) oraz Wysokiem Mazowieckiem (106 osób).

Na koniec 2009 r. odnotowano wzrost liczby bezrobotnych zamieszkałych na wsi z 16.203 na koniec 2008 r. do 20.428 osób, co stanowi 33,4 % ogółu bezrobotnych. Najwyższe odnotowano w powiecie sejneńskim (68 %) i wysokomazowieckim (63,8 %), a najniższe w białostockim (18,1 %) oraz suwalskim (27,4 %). Nierejestrowane bezrobocie ukryte,

² „Podlaski rynek pracy” – grudzień 2009- wyd. Wojewódzki Urząd Pracy

wynikające z nadmiaru rąk do pracy w gospodarstwach rolnych, nie daje jednak prawdziwego obrazu sytuacji w tym zakresie na wsi.

Bezrobotni będący w szczególnej sytuacji na rynku pracy.

W ewidencji urzędów pracy województwa podlaskiego na koniec 2009 r. pozostawało 14.946 osób bezrobotnych do 25 roku życia, tj. 24,4 % ogółu bezrobotnych, natomiast na koniec 2008 r. zarejestrowanych było 10.070 osób co stanowiło 22,0 % ogółu bezrobotnych.

W końcu grudnia 2009 r. bezrobotni powyżej 50 roku życia w liczbie 13.217, stanowili 21,6 % bezrobotnych ogółem, natomiast na koniec 2008 r. liczba ta wynosiła 10.441 osób. Liczba długotrwale bezrobotnych, tj. osób pozostających w rejestrach urzędów pracy łącznie przez okres ponad 12 m-cy w okresie ostatnich dwóch lat kształtowała się na koniec 2009 r. na poziomie 26.451 osób, udział w ogólnej liczbie bezrobotnych wynosił 43,2 %.

Z pozostałych grup bezrobotnych uznanych ustawowo za będące w szczególnej sytuacji na rynku pracy, w końcu grudnia 2009 r. w urzędach pracy zarejestrowanych było:

- 1407 osób, które ukończyły szkołę wyższą do 27 roku życia (2,3 % ogółu zarejestrowanych),
- 18.073 osoby bez kwalifikacji zawodowych (29,5 %),
- 19.849 osób bez doświadczenia zawodowego (32,4 %),
- 33.124 osoby bez wykształcenia średniego (54,2 %),

Niekorzystną cechą bezrobocia jest niski poziom wykształcenia osób zarejestrowanych w urzędach pracy. Największą grupę wśród zarejestrowanych stanowią osoby bez wykształcenia średniego 54,2 % oraz osoby bez doświadczenia zawodowego 32,4 %. W ciągu roku odsetek osób o wykształceniu poniżej średniego uległ jednak zmniejszeniu o 1,9 punktu. Wzrosła liczba bezrobotnych z wykształceniem średnim i wyższym, do wysokości odpowiednio 11,1 % i 10,0 %. 11,1 %. Wśród bezrobotnych 29,5 % stanowiły osoby bez kwalifikacji zawodowych, tj. osoby z wykształceniem gimnazjalnym lub niższym, nieposiadający kwalifikacji do wykonywania zawodu, a także osoby z wykształceniem średnim ogólnym. Osoby takie stanowiły największą grupę wśród zarejestrowanych bezrobotnych w Sejnach (39,0 %), a najmniejszą w Sokółce (23,7 %). Ponadto z liczby 4.036 osób bezrobotnych samotnie wychowujących co najmniej jedno dziecko do 18 roku życia (6,6 %) najwięcej było w Białymstoku, Suwałkach, najmniej w Mońkach i Wysokiem Mazowieckiem.

Z liczby 3.279 zarejestrowanych osób niepełnosprawnych (co stanowi 5,4 % ogółu zarejestrowanych), największa ich liczba wystąpiła w rejonie działania PUP w Białymstoku i Suwałkach (powyżej 8,1 %), najmniejsza natomiast w powiatach: sejneńskim (0,9 %)

i kolneńskim (1,5 %). Ponadto w statystykach urzędów pracy zarejestrowanych było 1130 osób, które po odbyciu kary pozbawienia wolności nie podjęły zatrudnienia (1,8 %) oraz 5551 kobiet, które nie podjęły zatrudnienia po urodzeniu dziecka (9,1 % bezrobotnych kobiet).

Wśród bezrobotnych najliczniejszą grupę stanowiły osoby w wieku 25 – 34 lata (16.353 osoby - 26,7 %). Odsetek osób bezrobotnych w wieku 18 – 24 lata wyniósł 22 % (14.946 osób), natomiast w grupie wiekowej powyżej 50 lat wyniósł 21,6 % (13.217 osoby).

W 2009 r. pracodawcy zgłosili 22941 ofert pracy, w tym 15357 ofert pracy subsydiowanej. W analogicznym okresie roku poprzedniego było 26.493 ofert ogółem i 13.832 ofert zatrudnienia subsydiowanego.

Z ogółu wyrejestrowanych z ewidencji urzędów pracy bezrobotnych 2.059 osób podjęło pracę (39,4 %), z tego 1618 osób (78,6 %) pracę niesubsydiowaną i 441 osób (21,4 %) pracę subsydiowaną. W porównaniu z 2008 r. o 239 osób więcej podjęło pracę.

III. POMOC SPOŁECZNA

3.1 Utrzymanie jednostek organizacyjnych pomocy społecznej

1) ośrodki pomocy społecznej

Zgodnie z Bilansem na 2009 r. koszty utrzymania ośrodków pomocy społecznej i zapewnienie środków na planowane inwestycje, wynagrodzenia zatrudnionych w nich pracowników, szkolenia, uzupełnienie wykształcenia oraz pozostałe koszty utrzymania, gminy oszacowały na 32.166.336 zł (w 2008 r. oszacowano na 43.177 tys. zł).

Największe nakłady na inwestycje w 2009 r. planowane były w grupie GOPS w kwocie 15.700,897 zł, zaś najniższe w grupie MOPS-M – 6.939,067 zł, w porównaniu do pozostałych grup ośrodków pomocy społecznej, co stanowi odwrotność w stosunku do roku 2008 gdzie najwyższe koszty zaplanowano w grupie MOPS-M wyniosły 15.052 tys. zł, a najniższe w grupie MOPS – 6.600 tys. zł.

Ze sprawozdawczości w zakresie wykorzystania dotacji z budżetu państwa wynika, że plan dotacji w 2009 r. na utrzymanie 118 ośrodków pomocy społecznej wyniósł 16.924 tys. zł, zaś wykonanie dotacji za 2009 r. – 16.917 tys. zł, co stanowi niewielki wzrost w stosunku do roku ubiegłego (2008 r.) – wówczas dotacja wyniosła 16.673 tys. zł, przy czym wykorzystano dotację w wysokości 16.625 tys. zł (w tym sfinansowano także koszt wypłaty 250-złotowych dodatków dla pracowników socjalnych).

Gminy nadal nie zauważają, iż utrzymanie ośrodka pomocy społecznej i zapewnienie środków na wynagrodzenia pracowników jest zadaniem własnym gminy o charakterze obowiązkowym, a dotacja budżetowa powinna być uzupełnieniem środków gminy, adekwatnym

do ilości realizowanych zadań zleconych.

Pracownicy sektora socjalnego deklarują uczestnictwo w różnorodnych szkoleniach podnoszących ich kwalifikacje, dostrzegają potrzebę wszechstronnego i ustawicznego doskonalenia, w efekcie podnosząc jakość oferowanych usług.

2) powiatowe centra pomocy rodzinie

Prowadzenie i utrzymanie powiatowego centrum pomocy rodzinie, w tym zapewnienie środków na wynagrodzenie pracowników, jest zadaniem własnym powiatu, natomiast środki na realizację zadań zleconych z zakresu administracji rządowej zapewnia budżet państwa.

Do Bilansu na 2009 r. powiaty wykazały, że środki na prowadzenie i utrzymanie powiatowych centrów pomocy rodzinie w województwie podlaskim dla prawidłowego funkcjonowania tych jednostek wyniosą 4.544.932 zł (por. na 2008 r. zaplanowano 4.070.581 zł), w Bilansie nie uwzględniono miast na prawach powiatów (Białystok, Łomża, Suwałki) gdyż koszty ich utrzymania zostały przedstawione przy analizie ośrodków pomocy społecznej. W kwocie tej zostały ujęte planowane inwestycje, wydatki na wynagrodzenia, koszty szkoleń zawodowych i uzupełnienia wykształcenia oraz pozostałe koszty utrzymania. Główne koszty w prowadzeniu i utrzymaniu powiatowych centrów pomocy rodzinie są ponoszone na wynagrodzenia pracowników oraz pozostałe koszty utrzymania. W 2009 r. całkowity koszt utrzymania i prowadzenia Centrów wyniósł 4.287 tys. zł.

W kosztach prowadzenia i utrzymania powiatowych centrów pomocy rodzinie zwiększył się udział kosztów związanych z wydatkami na wynagrodzenia pracowników oraz pozostałe koszty utrzymania.

3) Regionalny Ośrodek Polityki Społecznej

Do zadań Regionalnego Ośrodka Polityki Społecznej należy wykonywanie zadań samorządu województwa z zakresu pomocy społecznej, w tym między innymi: opracowanie i realizacja wojewódzkiej strategii w zakresie polityki społecznej, organizowanie kształcenia kadr pomocy społecznej, opracowywanie regionalnych programów pomocy społecznej i inspirowanie nowych rozwiązań w tej sferze, sporządzanie bilansu potrzeb oraz organizowanie i prowadzenie jednostek organizacyjnych pomocy społecznej o zasięgu regionalnym.

Do innych zadań Regionalnego Ośrodka Polityki Społecznej należy również realizacja projektu systemowego w ramach PO KL, mającego na celu podnoszenie kwalifikacji kadr pomocy społecznej. Biuro projektu na bieżąco realizuje wszystkie potrzeby szkoleniowe kadr pomocy i integracji społecznej z terenu województwa podlaskiego, w tym ROPS-u.

Zatrudnienie w ośrodkach pomocy społecznej

We wnioskach końcowych „Bilansu potrzeb w zakresie pomocy społecznej na 2010 r.” stwierdzono, że „ Niewystarczający poziom zatrudnienia, szczególnie w małych ośrodkach pomocy społecznej na terenie gmin, stanowi barierę dla pracowników socjalnych w realizacji zadań pomocy społecznej ...”.

Ośrodki pomocy społecznej do bilansu potrzeb na 2010 r. wykazały braki w zatrudnieniu 77 pracowników socjalnych (tabela Nr 1 z 2010 r.). Na podstawie przeprowadzonych kontroli w 2009 r. ustalono, że stan zatrudnienia pracowników socjalnych, w 4 na 8 objętych kontrolą ośrodkach jest niezgodny z określonym w art. 110 ust. 11 ustawy o pomocy społecznej, przy czym w 4 ośrodkach było zatrudnionych mniej niż 3 pracowników socjalnych, w tym w 2 ośrodkach po 1 pracowniku socjalnym. W 2 ośrodkach na 8 pracownicy socjalni, poza zadaniami wynikającymi z ustawy o pomocy społecznej, realizowali zadania wynikające z ustawy z dnia 28 listopada 2003 r. o świadczeniach rodzinnych (Dz. U. z 2006 r. Nr 139, poz. 992, ze zm.), dodatkowo naruszając normy zatrudnienia pracowników socjalnych określone w ustawie o pomocy społecznej.

Ze sprawozdania MPiPS-03 wynika, że wg stanu na 31 grudnia 2009 roku zatrudnienie w ośrodkach pomocy społecznej wynosiło 1.472 osoby, natomiast w tabeli 1 (str. 5) „Analizy do bilansu potrzeb...” wykazano stan zatrudnienia w ww. okresie - 1785 osób.

W roku 2009, jak wynika ze sprawozdań MPiPS w ośrodkach zatrudniono 574 pracowników socjalnych (w roku 2008 – 583), z tego 354 w rejonach opiekuńczych (było 370 w 2008 r.). W powiatowych centrach pomocy społecznej zatrudniano 29 pracowników socjalnych. Wzrosło zatrudnienie pracowników socjalnych w pcpr-ach w stosunku do roku 2008 o 23. Największy wzrost wykazany jest w kategorii pracownik socjalny, a najmniejszy w kategorii kierownik sekcji. W 6 ośrodkach wykazano zatrudnienie radców prawnych, dla porównania w żadnym PCPR-ze nie zatrudnia się radców prawnych.

Zgodnie z art. 110 ust. 11 cyt. ustawy o pomocy społecznej „ośrodek pomocy społecznej zatrudnia pracowników socjalnych proporcjonalnie do liczby ludności gminy w stosunku jeden pracownik socjalny na 2 tys. mieszkańców, nie mniej jednak niż trzech pracowników.”

Ponadto należy zauważyć, że nie bez negatywnego znaczenia dla efektywności pracy tej grupy zawodowej ma w dalszym ciągu obciążanie pracowników socjalnych innymi zadaniami, niż wynika to z ustawy o pomocy społecznej (świadczenia rodzinne i zaliczka alimentacyjna, fundusz alimentacyjny, stypendia, dodatki mieszkaniowe, obsługa gminnych komisji rozwiązywania problemów alkoholowych).

W grupach innych pracowników ośrodków zmiany są nadal nieznaczne: z 18 (2009 r.) zaplanowano wzrost o 9 osób. Nastąpił wzrost stanu zatrudnienia aspirantów pracy socjalnej: w 2008 r. – 22, w 2009 r. – 21, niewielka zmiana nastąpiła w liczbie radców prawnych: 2008 r. - 6 osób, w 2009 r. 6 oraz liczba koordynatorów ds. komputeryzacji: 2008 r. - 4 osoby, 2009 r. - 7. W grupie pozostałych pracowników z 451 w 2008 r. zwiększeniu uległa liczba osób wykonujących te zadania do 481.

W *Analizie bilansu potrzeb w zakresie pomocy społecznej w województwie podlaskim na 2010 r.* (Tabela 2) wykazano potrzebę w zakresie zatrudnienia 49 pracowników w powiatowych centrach pomocy rodzinie, w szczególności na takich stanowiskach jak: kadra kierownicza (4 osoby), konsultant (2 osoby), starszy specjalista pracy socjalnej (3 osoby), specjalista pracy z rodziną (2 osoby), starszy pracownik socjalny (6 osób), pracownik socjalny (4 osoby), koordynator ds. komputeryzacji (2 osoby), główny księgowy (5 osób), radca prawny (3 osoby) oraz pozostałych pracowników (16 osób). Konieczność zwiększenia zatrudnienia w tych jednostkach, w szczególności o konsultantów, specjalistów pracy socjalnej, specjalistów pracy z rodziną, pracowników socjalnych, radców prawnych pozwoli na efektywniejsze wykonywanie powierzonych zadań.

Ustawa o pomocy społecznej nie określa norm zatrudnienia w powiatowych centrach pomocy rodzinie, tym nie mniej powinno ono odpowiadać ilości i jakości zadań, jakie powiaty muszą realizować w obszarze pomocy społecznej.

Ze sprawozdania rocznego MPiPS-03 wynika, że zatrudnienie w ciągu roku 2009 zwiększyło się o kolejnych 10 osób (w 2008 r. do 100), przy czym najwięcej w grupie „pozostali pracownicy”, których aktualnie jest 49 (w 2008 r.- 44), i którzy łącznie z kadrą kierowniczą (nadal 16 osób) stanowią 65 % ogółu pracowników jednostek. Centra nadal zatrudniają niewielką liczbę specjalistów: 29 pracowników socjalnych (było 23). W żadnym z powiatowych centrów nie ma głównych specjalistów będących pracownikiem socjalnym, aspirantów pracy socjalnej, radców prawnych ani koordynatorów ds. komputeryzacji. Główną grupę zawodową stanowią pozostali pracownicy (44,55 % ogółu) tj. obsługa księgową, inspektorzy, osoby wykonujące prace porządkowe. Taka obsada kadrowa stanowi zagrożenie dla realizacji misji tworzenia PCPR-ów - nie zapewnia możliwości realizacji wszystkich ustawowych zadań powiatu z zakresu pomocy społecznej, zatem nadal większość Centrów nie prowadziła specjalistycznego poradnictwa dla rodzin, nie organizowała szkoleń dla pracowników pomocy społecznej, nie udzielała pomocy metodycznej ośrodkom pomocy, nie była w stanie udzielać swoim klientom informacji o ich uprawnieniach.

W sprawozdaniu półrocznym i rocznym z udzielonych świadczeń pomocy społecznej – pieniężnych, w naturze i usługach (MIPS-03) wykazano, że w Regionalnym Ośrodku Polityki Społecznej w Białymstoku pomocą społeczną zajmuje się 11 osób.

Na podstawie *Analizy bilansu potrzeb w zakresie pomocy społecznej w województwie podlaskim na 2010 r.* stan zatrudnienia na dzień 31.12.2009 r. w Regionalnym Ośrodku Polityki Społecznej w Białymstoku wzrósł niewspółmiernie do roku poprzedniego i wynosił 42 osoby, zatrudnionych na 40 etatach, z tego największą grupę stanowią pozostali pracownicy (24 osoby) oraz inni pracownicy (11) realizujący zadania z zakresu projektu systemowego PO KL. W jednostce wyodrębniono działy: dział administracyjno – finansowy, dział polityki społecznej: pomoc społeczna, profilaktyka uzależnień stanowisko ds. osób niepełnosprawnych, dział świadczeń rodzinnych. W porównaniu do stanu na koniec roku 2008 w Ośrodku zatrudnionych było 29 osób, na 28,5 etatów, w tym: dyrektor i jego zastępca, 2 kierowników działu, 2 księgowych, 23 pozostałych pracowników, z czego 1 księgowy i 2 pracowników realizuje zadania z zakresu projektu systemowego PO KL. Pozostali pracownicy realizują m.in. takie zadania jak koordynacja systemów zabezpieczenia społecznego, pomocy społecznej, analiz i programowania, współpracy z organizacjami pozarządowymi, profilaktyki i rozwiązywania problemów alkoholowych i uzależnień, uzależnień i przemocy w rodzinie, rehabilitacji społecznej osób niepełnosprawnych, a także ds. obsługi sekretariatu i pomocy administracyjnej.

3.3 Doskonalenie zawodowe kadr pomocy społecznej

W celu zapewnienia właściwych warunków dla realizacji przez instytucje pomocy społecznej zadań z zakresu aktywnej integracji niezbędne jest stworzenie możliwości podnoszenia kwalifikacji ich kadr i potencjału organizacyjnego powiązanego ze specyfiką realizowanych zadań głównie poprzez szkolenia i kursy realizowane w formach pozaszkolnych oraz upowszechnianie pracy socjalnej i aktywnej integracji w środowiskach lokalnych.

Wzorem lat ubiegłych nadal nie jest prowadzona statystyka, dotycząca kwalifikacji osób zatrudnionych w ośrodkach pomocy społecznej i powiatowych centrach pomocy rodzinie, wnioski w tym zakresie mogłyby wynikać jedynie z przemieszczeń pracowników w grupach stanowisk oraz z wyników kontroli w jednostkach organizacyjnych pomocy społecznej.

Z przeprowadzonych kontroli w 2009 r. przez wydział polityki społecznej tut. urzędu wynika, że wszyscy kierownicy kontrolowanych jednostek posiadają specjalizację z organizacji pomocy społecznej zgodnie z art. 122 ust. 1 ustawy z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej (Dz. U. z 2009 r. Nr 175, poz. 1362, ze zm.).

Regionalny Ośrodek Polityki Społecznej, do którego zadań zgodnie z ustawą o pomocy społecznej (art. 21 pkt 2) należy między innymi organizowanie szkoleń zawodowych kadr pomocy społecznej i integracji społecznej, tak jak w roku poprzednim realizował je w ramach projektu PO KL - Priorytet VII –*Promocja integracji społecznej, Działanie 7.1 Rozwój i upowszechnianie aktywnej integracji. Poddziałanie 7.1.1 Rozwój i upowszechnianie aktywnej integracji przez ośrodki pomocy społecznej- projekt systemowy.*

Biuro projektu na bieżąco realizowało wszystkie potrzeby szkoleniowe kadr pomocy społecznej z terenu województwa podlaskiego w tym ROPS-u.

Wzorem lat ubiegłych zorganizowano szereg innych szkoleń dla pracowników i wolontariuszy instytucji pomocy społecznej m.in.: całoroczny cykl podnoszący kwalifikacje zawodowe, przygotowujący do realizacji zadań określonych ustawą, służący aktywizacji środowiska lokalnego, poprawy jakości działania w sektorze problemów socjalnych, skierowany do pracowników ośrodków pomocy społecznej i powiatowych centrów pomocy rodzinie, a także szkolenia i konferencje uzupełniające wiedzę, tworzące przestrzeń do współpracy i wspólnego definiowania problemów, a także sposobów ich rozwiązywania, skierowane do kadr instytucji pomocy społecznej, cykl szkoleń w zakresie zarządzania placówką, budowania strategii działania, monitoringu, pracy metodą projektów, skierowanych do kadry kierowniczej instytucji pomocy społecznej.

IV. ŚWIADCZENIA Z POMOCY SPOŁECZNEJ

4.1 Zakres i rodzaj pomocy społecznej udzielonej mieszkańcom gmin

Na terenie województwa w 2009 roku świadczenia pomocy społecznej (bez względu na rodzaj, formę oraz źródło finansowania) przyznano decyzją 78 383 osobom (o 2 450 więcej niż w roku poprzednim) z 45 618 rodzin (o 2225 więcej), ze zwiększoną w stosunku do roku poprzedniego liczbą osób w tych rodzinach – 136 681 (2007 r. – 133 824).

W skali całego województwa decyzję o przyznaniu przynajmniej jednej formy pomocy społecznej otrzymał co 15 (w 2008 r. - 16) jego mieszkaniec (tj. ok. 6,58 % ogólnej liczby mieszkańców województwa).

Świadczenia pomocy społecznej w województwie podlaskim udzielane były w szczególności, ze względu na:

Lp.		2007	2008	2009
1	Ubóstwo	55,55%	63%	62,89%
2	Sieroctwo	0,21%	0,26%	0,33%
3	Bezdomność	1,05%	0,56%	1,50%
4	Potrzeba ochrony macierzyństwa	5,16%	17,26%	11,14%
5	Bezrobocie	38,37%	40,37%	46,31%
6	Niepełnosprawność	20,02%	20,36%	27,02%
7	Długotrwała choroba	22,66%	25,56%	30,70%
8	Bezradność w sprawach opiekuńczo-wychowawczych i prowadzenia gosp. dom.	18,19%	28,74%	20,74%
9	Przemoc w rodzinie	0,53%	0,71%	0,64%
10	Alkoholizm	5,07%	4,46%	5,55%
11	Narkomania	0,10%	0,07%	0,15%
12	Trudności w przystosowaniu do życia po opuszczeniu zakładu karnego	0,78%	0,52%	1,26%
13	Brak umiejętności w przystosowaniu do życia młodzieży opuszczających placówki opiekuńczo-wychowawcze	0,49%	0,22%	0,42%
14	Trudność w integracji osób, które otrzymały status uchodźcy	0,12%	0,36%	0,34%
15	Zdarzenie losowe	1,15%	1,25%	0,70%
16	Sytuacja kryzysowa	0,30%	0,18%	0,50%

W związku z tym, że ubóstwo nie występuje jako samodzielna przyczyna przyznania świadczeń z pomocy społecznej, należy uznać, że najczęstszym powodem przyznania pomocy społecznej było:

Powód	2007	2008	2009
Bezrobocie	38,37%	40,37%	46,31
Długotrwała choroba	18,19%	28,74%	30,70
Niepełnosprawność	22,66%	25,56%	27,02
Bezradność w sprawach opiekuńczo-wychowawczych	20,02%	20,36%	20,74

W 2009 r. pomocy z tytułu bezrobocia udzielono 56 231 osobom; długotrwała choroba w 2009 r. stanowiła drugą grupę powodów przyznania pomocy w województwie (34 031 osób); niepełnosprawność była trzecią z głównych przyczyn przyznania pomocy (27 186 osób). Pomocy z tytułu bezradności w sprawach opiekuńczo-wychowawczych udzielono 35 291 osobom (w 2008 r. była jedną z dominujących przyczyn udzielania pomocy społecznej).

Odsetek mieszkańców korzystających z pomocy społecznej w 2009 r. (wg. gmin)

L.p.	Gmina	liczba mieszkańców danej gminy w 2008	liczba mieszkańców objętych pomocą społeczną w 2009 roku	% liczby mieszkańców danej gminy objętych pomocą społeczną w 2009 roku
1	2	3	4	5
1	Augustów	6 566	617	9,40%
2	Augustów m.	30 393	3 281	10,80%
3	Bakalarzewo	3 036	221	7,28%
4	Bargłów Kościelny	5 673	1 444	25,45%
5	Białowieża	2 533	304	12,00%
6	Białystok m.	294 153	18 282	6,22%
7	Bielsk Podl.	7 221	1 105	15,30%
8	Bielsk Podlaski m.	26 484	2 380	8,99%
9	Boćki	4 852	166	3,42%
10	Brańsk	6 306	633	10,04%
11	Brańsk m.	3 831	451	11,77%
12	Choroszcz	13 355	1 070	8,01%
13	Ciechanowiec	9 323	956	10,25%
14	Czarna Biał.	11 669	1 330	11,40%
15	Czeremcha	3 511	629	17,92%
16	Czyże	2 407	274	11,38%
17	Czyżew-Osada	6 639	419	6,31%
18	Dąbrowa Biał.	12 554	1 893	15,08%
19	Dobrzyniewo Duże	8 188	747	9,12%
20	Drohiczyn	6 704	1 133	16,90%
21	Dubicze Cerkiewne	1 807	429	23,74%
22	Dziadkowice	3 010	548	18,21%
23	Filipów	4 548	960	21,11%
24	Giby	2 948	719	24,39%
25	Goniądz	5 223	1 068	20,45%
26	Grabowo	3 595	467	12,99%
27	Grajewo	6 055	1 175	19,41%
28	Grajewo m.	22 309	2 423	10,86%
29	Grodzisk	4 438	468	10,55%
30	Gródek	5 681	858	15,10%
31	Hajnówka	4 212	643	15,27%
32	Hajnówka m.	21 710	3 190	14,69%
33	Janów	4 338	751	17,31%
34	Jasionówka	2 934	620	21,13%
35	Jaświły	5 337	1 217	22,80%
36	Jedwabne	5 466	953	17,44%
37	Jeleniewo	3 087	1 008	32,65%
38	Juchnowiec Kość	13 991	1 146	8,19%
39	Kleszczele	2 802	464	16,56%
40	Klukowo	4 609	657	14,25%
41	Knyszyn	4 840	662	13,68%
42	Kobylin-Borzymy	3 522	208	5,91%
43	Kolno	8 682	1 469	16,92%
44	Kolno m.	10 592	644	6,08%
45	Kołaki Kościelne	2 398	327	13,64%
46	Korycin	3 511	1 124	32,01%
47	Krasnopol	3 875	553	14,27%

L.p.	Gmina	liczba mieszkańców danej gminy w 2008	liczba mieszkańców objętych pomocą społeczną w 2009 roku	% liczby mieszkańców danej gminy objętych pomocą społeczną w 2009 roku
48	Krynki	3 270	563	17,22%
49	Krypno	4 086	415	10,16%
50	Kulesze Kośc.	3 365	383	11,38%
51	Kuźnica	4 171	577	13,83%
52	Lipsk	5 542	1 571	28,35%
53	Łapy	22 703	3 998	17,61%
54	Łomża	9 994	1 025	10,26%
55	Łomża m.	63 304	3 793	5,99%
56	Mały Płock	4 999	777	15,54%
57	Miastkowo	4 290	1 092	25,45%
58	Michałow	7 216	746	10,34%
59	Mielnik	2 606	743	28,51%
60	Milejczyce	2 152	300	13,94%
61	Mońki	15 518	1 608	10,36%
62	Narew	4 013	629	15,67%
63	Narewka	3 792	446	11,76%
64	Nowe Piekuty	4 071	332	8,16%
65	Nowinka	2 859	322	11,26%
66	Nowogród	4 016	580	14,44%
67	Nowy Dwór	2 844	535	18,81%
68	Nurzec-Stacja	4 355	646	14,83%
69	Orla	3 226	468	14,51%
70	Perlejewo	3 053	292	9,56%
71	Piątnica	10 606	979	9,23%
72	Płaska	2 549	721	28,29%
73	Poświętne	3 744	1 084	28,95%
74	Przerośl	3 018	740	24,52%
75	Przytuły	2 139	188	8,79%
76	Puńsk	4 371	479	10,96%
77	Raczki	6 088	727	11,94%
78	Radziłów	5 036	739	14,67%
79	Rajgród	5 470	1 101	20,13%
80	Rudka	2 135	331	15,50%
81	Rutka-Tartak	2 233	657	29,42%
82	Rutki	5 990	787	13,14%
83	Sejny	4 126	925	22,42%
84	Sejny m.	5 800	694	11,97%
85	Sidra	3 773	584	15,48%
86	Siemiatycze	6 328	668	10,56%
87	Siemiatycze m.	14 971	1 417	9,46%
88	Sokoły	5 902	344	5,83%
89	Sokółka	26 036	3 681	14,14%
90	Stawiski	6 488	2 092	32,24%
91	Suchowola	7 194	1 825	25,37%
92	Supraśl	13 288	762	5,73%
93	Suraz	2 059	313	15,20%
94	Suwałki	6 532	807	12,35%
95	Suwałki m.	69 554	7 306	10,50%
96	Szczuczyn	6 666	1 074	16,11%

L.p.	Gmina	liczba mieszkańców danej gminy w 2008	liczba mieszkańców objętych pomocą społeczną w 2009 roku	% liczby mieszkańców danej gminy objętych pomocą społeczną w 2009 roku
97	Szepietowo	7 467	493	6,60%
98	Sztabin	5 290	841	15,90%
99	Szudziałowo	3 340	487	14,58%
100	Szumowo	4 831	204	4,22%
101	Szypliszki	3 966	516	13,01%
102	Śniadowo	5 629	320	5,68%
103	Trzcianne	4 633	701	15,13%
104	Turośl	4 888	1 383	28,29%
105	Turośl Kościelna	5 539	736	13,29%
106	Tykocin	6 420	2 698	42,02%
107	Wasilków	13 485	1 288	9,55%
108	Wąsosz	3 970	945	23,80%
109	Wizna	4 365	259	5,93%
110	Wizajny	2 636	696	26,40%
111	Wysokie Mazowieckie	5 237	222	4,24%
112	Wysokie Maz. m.	9 278	256	2,76%
113	Wyszki	4 867	1 013	20,81%
114	Zabłudów	8 576	997	11,63%
115	Zambrów	8 807	539	6,12%
116	Zambrów m.	22 514	1 766	7,84%
117	Zawady	2 938	252	8,58%
118	Zbójna	4 335	1 370	31,60%
	RAZEM	1 191 470	132 934	11,16%

4.2 Pomoc w formie zasiłków pieniężnych i w naturze

Świadczenia pomocy społecznej udzielane przez gminy finansowane były ze środków własnych gmin oraz ze środków z budżetu państwa, przekazanych gminom na realizację zadań zleconych i na dofinansowanie zadań własnych. W 2009 r. łączny koszt wszystkich świadczeń udzielonych przez gminy w formie pieniężnej i rzeczowej wyniósł 112 555 tys. zł, w tym środki z budżetu państwa na zadania zlecone i dofinansowanie zadań własnych wyniosły 19 907,78 tys. zł, natomiast w 2008 r. łączny koszt wszystkich świadczeń udzielonych przez gminy w formie pieniężnej i rzeczowej wyniósł 92 571 tys. zł.

a) zadania zlecone

Ustawą z dnia 23 stycznia 2009 r. o zmianie niektórych ustaw w związku ze zmianami w organizacji i podziale zadań w administracji publicznej w województwie (Dz. U. Nr 92, poz. 753 ze zm.) zmieniono ustawę z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej między innymi poprzez zmianę katalogu zadań zleconych z zakresu administracji rządowej realizowanych przez gminę.

Od dnia 1 sierpnia 2009 r. przyznawanie i wypłacanie zasiłków stałych, a także opłacanie składek na ubezpieczenie zdrowotne określonych w przepisach o świadczeniach opieki zdrowotnej finansowanych ze środków publicznych, należy do zadań własnych gminy o charakterze obowiązkowym. Tym samym zmniejszył się katalog zadań zleconych z zakresu administracji rządowej realizowanych przez gminę. Jednostki samorządu terytorialnego otrzymały z budżetu państwa dotacje na realizację powyższych zadań.

W 2009 r. wg Bilansu świadczeniami z zakresu zadań zleconych planowano objąć 6 281 osób. Zgodnie ze sprawozdaniem MPiPS-03 w 2009 roku z tych trzech form pomocy pieniężnej i w usługach skorzystały ogółem 5 286 osoby (w 2008 r. - 5310 osób), natomiast liczba osób korzystających w 2009 r. z pomocy w ramach zadań zleconych (5286) była niższa o 24 niż w roku poprzednim (5 310).

Zgodnie z Bilansem gminy planowały objęcie w roku 2009 pomocą w formie zasiłku stałego 5 159 osób, a wartość tej pomocy szacowały na 19 205938 tys. zł. Szacunki dotyczące ilości osób były bliskie prawdy, bowiem ze sprawozdawczości wynika, iż ze świadczeń tych skorzystało 5 004 osób, natomiast koszt pomocy był dużo niższy od planowanego i wyniósł 17 875 tys. zł. W porównaniu do roku 2008 liczba zasiłkobiorców stałych zmalała (o 99 osób). Średnia wysokość zasiłku stałego wyniosła 343,39 zł i była niższa od średniej z 2008 r. o 7,17 zł. Spośród osób uprawnionych do zasiłku stałego 79,48 % stanowiły osoby samotnie gospodarujące, a średnia wysokość świadczenia w tej grupie osób wyniosła 371,44 zł.

Do Bilansu na 2009 rok gminy zgłosiły potrzebę objęcia specjalistycznymi usługami opiekuńczymi 321 osób z zaburzeniami psychicznymi, koszt usług szacując na ok. 2 11 tys. zł. Realizacja zadania była dużo niższa od tych prognoz, bowiem usługami objęto 283 osoby (spadek w stosunku do poprzedniego roku aż o 27 osób), natomiast koszt tej formy pomocy był niższy od planowanego aż o 1 340,388 tys. zł. Konsekwentnie wzrosła cena 1 godziny i wyniosła 14,85 zł (2008 r. – 13,12 zł).

Zgodnie z prognozami gmin wykazanymi w Bilansie w 2009 r. planowano udzielenie pomocy w formie zasiłków celowych na pokrycie wydatków związanych z klęską żywiołową lub ekologiczną dla 650 rodzin, realizacja zadania wyniosła 46 500 tys. zł dla 49 rodzin. W 2009 r. pomocy cudzoziemcom (wg danych MPiPS) udzielono na kwotę 30 500 zł, 7 osobom.

b) zadania własne

W ramach zadań własnych gminy udzielały pomocy w formie: zasiłków okresowych, schronienia, posiłków, ubrania, usług opiekuńczych, zasiłków celowych, sprawienie pogrzebu, pomoc na ekonomiczne usamodzielnienie oraz opłacały składkę na ubezpieczenia społeczne za

osoby opiekujące się chorym członkiem rodziny (zadanie nieobjęte sprawozdawczością, zatem niemożliwe do oceny), a także realizowały wieloletni program „Pomoc państwa w zakresie dożywiania”.

Gminy w 2009 r. realizowały również zadania w formie poradnictwa specjalistycznego (2.490 rodzin), interwencji kryzysowej (897 rodzin) i pracy socjalnej (25.043 rodzin).

Zgodnie z Bilansem potrzeb na 2009 r. gminy określiły łączny koszt realizacji tych zadań na 91.237 tys. zł, planując przyznać pomoc 98.421 osobom (jest to suma liczby osób planowanych do objęcia poszczególnymi świadczeniami). Realizacja zadań własnych gminy wg MPiPS w 2009 r. wyniosła łącznie 85.345 tys. zł, dla 73.766 osób.

W 2009 r. z zasiłków okresowych, skorzystało 21.918 osób, a więc więcej (o 2580) niż w roku 2008. Koszt zasiłków okresowych wyniósł 37.728 tys. zł, i był mniejszy od prognozowanego (37.752 tys. zł).

Zwiększyła się wysokość zasiłku okresowego w stosunku do 2008 r. o 5,24 zł i wyniosła w 2009 r. – 277,36 zł.

W 2009 r. bezrobocie nadal było główną dysfunkcją, z powodu której przyznawano zasiłki okresowe – 73,04 %. Pozostałe przyczyny to w szczególności: długotrwała choroba – 11,61 % (spadek o 2,04 %) i niepełnosprawność 8,93 % (spadek o 0,96 %).

Wypłacanie zasiłków okresowych jest zadaniem własnym gminy o charakterze obowiązkowym, a jego minimalna, określona w ustawie wysokość, jest finansowana z budżetu państwa. Udział środków gmin wyniósł w roku 2009 zaledwie 129.895 zł i stanowił 0,34 % ogólnego kosztu zasiłków okresowych, tj. 37.728,146 tys. zł.

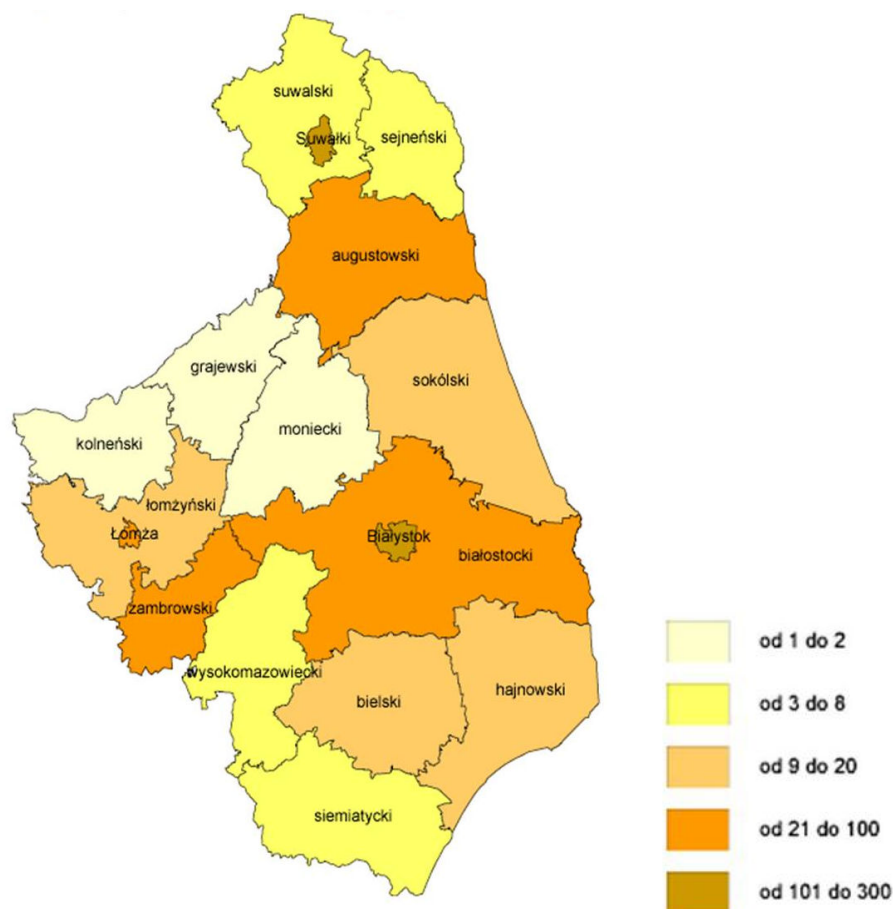
Potrzebę zapewnienia schronienia w Bilansie na 2009 r. prognozowały 24 gminy w stosunku do 122 osób, natomiast udzielono go 101 osobom, wymagającym takiej formy pomocy. W stosunku do lat ubiegłych zapewnienie schronienia przedstawia się następująco: w 2008 r. w Bilansie prognozowało tylko 23 gmin (nie widziano takiej potrzeby m.in. w Białymstoku, Łomży, Augustowie, Bielsku Podlaskim) w stosunku do 113 osób, natomiast udzielono go 55 osobom, wymagającym takiej formy pomocy. Koszt udzielenia schronienia był wyższy od prognozowanego (190.350 zł), wyniósł 205.369 zł.

Pomoc osobom bezdomnym w gminach: Dokonując oceny skali zjawiska bezdomności na terenie gmin województwa podlaskiego w 2009 r. należy stwierdzić, iż większość gmin obserwuje stabilizację liczbowa dotyczącą osób bezdomnych, z jednoczesną tendencją do nieznacznego wzrostu skali zjawiska bezdomności w porównaniu z rokiem ubiegłym. Rośnie liczba osób korzystających ze stacjonarnych form opieki. Pomimo faktu, iż w porównaniu z rokiem ubiegłym rozszerzeniu uległa oferta podmiotów świadczących pomoc osobom

zagrożonym bezdomnością i bezdomnym, pomimo tego, odnotowano kilka przypadków śmiertelnych zamarznięć, zaccadzeń itp. Wciąż aktualne pozostają przyczyny bezdomności natury społeczno-ekonomicznej, związane z bezrobociem, brakiem środków finansowych na poziomie elementarnych potrzeb socjalno-bytowych, pozostawanie poza miejscem stałego zamieszkania, powodującym w konsekwencji administracyjne wymeldowanie.

Problem bezdomności oraz zagrożenia bezdomnością nadal dotyczył głównie dużych miast, bądź miejscowości o specyfice turystycznej, w których z pomocy społecznej korzystała największa liczba bezdomnych: Białystok – 207 (w 2008 r. – 236), Suwałki – 129 (106 w 2008 r.), Augustów – 72 (76 w 2008 r.), Łomża – 33 (w 2008 r. – 12), Hajnówka – 8 (b.z.), Bielsk Podlaski – 14 (12 w 2008 r.), Zambrów – 20 (w 2008 r. - 23).

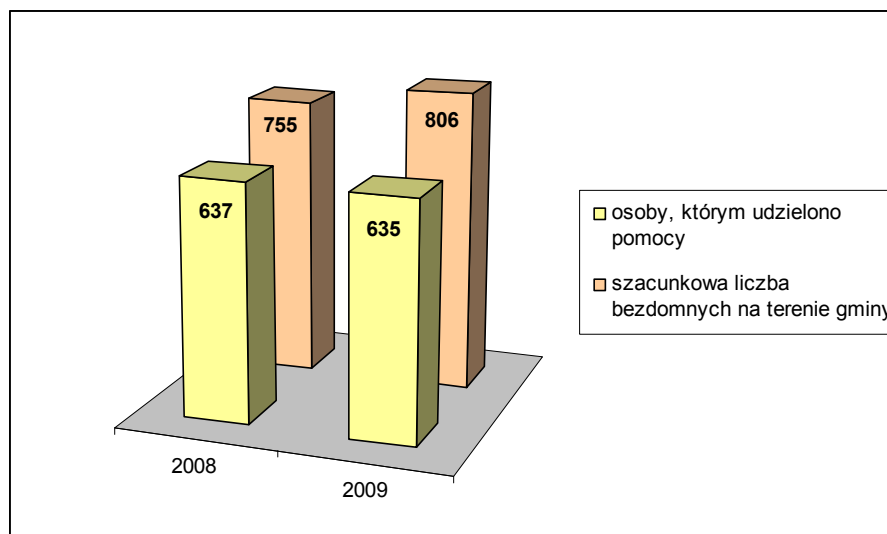
Wśród gmin miejskich, najwięcej osób skorzystało z pomocy na terenie Łap (15 osób), Czarnej Białostockiej (20), Lipska, Zabłudowa – 8, Wasilkowa, Sokółki 7. W gminach wiejskich z powodu bezdomności pomocą objęto min. w: Filipowie – 20 osób (na terenie tej gminy funkcjonuje Dom dla Osób Bezdomnych i Najuboższych Monar-Markot), Łomży – 11, Kuźnicy, Piątnicy i Turośni Kościelnej – 3.

Ogółem pomoc osobom bezdomnym świadczyło w 2009 r. 47 gmin (56 w 2008 r.), przy czym w 25 gminach (31 w 2008 r.) problem bezdomności był marginalny i dotyczył 1 lub 2 osób. Pozostałe gminy wykazały, iż problem bezdomności na ich terenie nie wystąpił wogóle.

Ogólna liczba odbiorców świadczonych usług socjalnych wyniosła w 2009 r. 637 (rok wcześniej -635 osób), w tym: kobiety 65, mężczyźni 563, dzieci 9.

Szacunkowa liczba osób zagrożonych bezdomnością i bezdomnych na terenie województwa na koniec 2009 r. wyniosła 806 (w 2008 r. – 755).

Działania profilaktyczne podejmowane przez ośrodki pomocy społecznej to przede wszystkim wyodrębnienie jednostek i grup społecznych wymagających wsparcia w zakresie ekonomiczno-społecznym, opracowanie i realizacja indywidualnych programów wychodzenia z bezdomności, monitorowanie środowiska przez pracowników socjalnych, policję, motywowanie do podjęcia zatrudnienia, kierowanie na leczenie odwykowe, praca socjalna na rzecz osób bezdomnych, poradnictwo, wspieranie działań zmierzających do odbudowy więzi rodzinnych itp.

Podobnie jak w latach ubiegłych, również w 2009 r. gminy podejmowały różnorodne działania mające na celu pomoc osobom bezdomnym i zagrożonym bezdomnością:

Rodzaj działań	2008	2009
liczba osób bezdomnych skierowanych przez OPS do placówek dla osób bezdomnych	260	390
liczba osób bezdomnych uczestniczących w aktywnych programach rynku pracy	12	19
liczba lokali socjalnych lub mieszkań chronionych przekazanych przez samorząd gminny dla osób bezdomnych	18 osób	10 lokali
liczba osób bezdomnych objętych indywidualnym programem wychodzenia z bezdomności (na podst. art. 49 ustawy z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej)	42	13
w tym: liczba osób usamodzielnionych	13	2

Rodzaj działań	2008	2009
Ponadto: osoby objęte indywidualnym programem wychodzenia z bezdomności przez realizatorów Programu „Powrót osób bezdomnych do społeczności”	12	38
w tym: liczba osób usamodzielnionych	1	5
liczba osób bezdomnych, które usamodzielnily się w wyniku innych działań aktywizujących	30	35

Schronienie w 2009 r. zapewniały gminy prowadzące schroniska, noclegownie: – Białystok, Łomża, Suwałki, Zambrów.

Należy podkreślić, iż ogromną rolę w zakresie pomocy bezdomnym odgrywają organizacje pozarządowe, prowadzące działalność w zakresie pomocy społecznej oraz osoby prawne i jednostki organizacyjne działające na podstawie przepisów o stosunku Państwa do Kościoła Katolickiego oraz stosunku Państwa do innych kościołów i związków wyznaniowych. Te podmioty niepubliczne prowadzą stacjonarne schroniska dla bezdomnych, noclegownie, ogrzewalnie, jadłodajnie, punkty wydawania odzieży, punkty pomocy doraźnej, itp. *(Przeciwdziałanie zjawisku bezdomności omówione jest również w dalszej części niniejszego opracowania.)*

W 2009 r. pomocy w formie zapewnienia niezbędnego ubrania planowano udzielić 855 osobom, szacując koszt tego zadania na 229 300 zł. Pomocą taką objęto jednak zaledwie 22 osoby, koszt tej pomocy wyniósł 5 177 zł, w 2008 roku wartość tej pomocy wyniosła 4 988 zł.

Liczba osób, którym niezbędna była pomoc w formie usług opiekuńczych, zgodnie z Bilansem wynosiła 1689, natomiast faktycznie uzyskało ją 1.500 osób, tj. mniej, niż prognozowano. Natomiast w 2008 r. potrzeby w tym zakresie zgłosiło do Bilansu 78 gmin, a 19 gmin nie zaspokoilo wykazanych potrzeb.

Koszt usług wykazanych w Bilansie szacowano na 7.791 tys. zł, tymczasem faktycznie wyniósł on 7 429 tys. zł i był niższy od prognozowanego.

Usługi specjalistyczne w 2009 r. świadczone dla 93 osób, spośród objętych pomocą w formie usług opiekuńczych. Jest to spadek liczby korzystających z tej formy pomocy, co należy ocenić negatywnie, zwłaszcza w kontekście potrzeb zgłoszonych do bilansu i w porównaniu do 2008 r., kiedy to z tej pomocy korzystały 102 osoby. Koszt usług specjalistycznych był wyższy (wyniósł 462 432 zł) od prognozowanego (157 440 zł) oraz od wykonania za 2008 r. - 429,2 tys. zł.

Generalnie stwierdzić należy, iż zakres usług opiekuńczych, w tym specjalistycznych, jest w województwie podlaskim nadal na niskim poziomie i w żaden sposób nie odzwierciedla faktycznych potrzeb ludzi starszych, chorych i niepełnosprawnych.

Ustawa o pomocy społecznej przewiduje możliwość zapewnienia usług opiekuńczych w rodzinnym domu pomocy, świadczącym całodobowo usługi opiekuńcze i bytowe dla trzech - ośmiu osób wymagających wsparcia z powodu wieku, nadal jednak żadna z gmin nie zgłosiła do Bilansu potrzeby utworzenia takiej placówki.

W 2009 r. na pokrycie wydatków na świadczenia zdrowotne osobom niemającym dochodu i możliwości uzyskania świadczeń na podstawie przepisów ustawy o powszechnym ubezpieczeniu z Narodowego Funduszu Zdrowia, do Bilansu zgłoszono 98 osób na kwotę 61760 zł. Wykonaniem objęto 8 osób na kwotę 750 zł.

Podobnie, jak w latach poprzednich, żadna gmina nie udzielała pomocy w formie biletu kredytowanego, do Bilansu na 2009 r. 3 gminy zgłosiły potrzebę dla 7 osób na kwotę 840 zł. W 2008 r. 7 gmin zgłosiło do Bilansu tę potrzebę, planując objąć pomocą 17 osób, jej wartość szacując na 7,9 tys. zł. Ośrodki pomocy społecznej nie są zainteresowane realizacją tego zadania, wymaga ono bowiem zawarcia stosownych umów z przewoźnikami, a ponieważ zapotrzebowanie na bilety jest sporadyczne, to w przypadku wystąpienia takiej potrzeby przyznawany jest zasiłek celowy na bilet lub wydawany bilet zakupiony w kasie PKP lub PKS.

W Bilansie na 2009 r. przewidziano potrzebę sprawienia pogrzebu w 76 gminach, a koszt tej formy określono na 454 155 tys. zł, w 2008 r. potrzebę sprawienia pogrzebu zaplanowano dla 250 osób, a koszt tej formy określono na 508,5 tys. zł.

Wykonanie w 2009 r. przedstawia się następująco: 88 osobom udzielono świadczenia na łączną kwotę 172,1 tys. zł, w tym 2 bezdomnym na 4,9 tys. zł. W 2008 r. potrzeby były mniejsze, bowiem pogrzeb sprawiono 80 osobom, a koszt wyniósł 146,1 tys. zł (w 2007 r. było to 124 osób, koszt wyniósł 213,6 tys. zł). Przeciętny koszt pochówku w 2009 r. wyniósł 1 970 zł (w 2008 r. - 1.830 zł).

Na ekonomiczne usamodzielnienie, w formie przewidzianej ustawą (w naturze) zaplanowano dla 15 osób, a koszt tej formy określono na 17 000 zł, natomiast ze sprawozdania MPiPS-03 wynika, że przyznano pomoc dla 4 osób na kwotę 1 275 zł. W 2008 r. do Bilansu żadna z gmin nie zgłosiła potrzeby przyznania pomocy na ekonomiczne usamodzielnienie.

Zgodnie z Bilansem inne zasiłki celowe w formie pieniężnej i rzeczowej planowano przyznać 31 041 osobom (31 228 osób w 2008 r.) przewidując, że ich koszt wyniesie 9 105 107 tys. zł (12 915,8 tys. zł w 2008 r.). Pomocą w tej formie objęto 32 310 osób (w 2008 r. - 28 185 osób). Koszt zasiłków celowych w 2009 r. wyniósł 22 780 tys. zł, podczas gdy w 2008 r. roku wynosił on 15 441 tys. zł.

W 2009 r. zasiłki celowe specjalne przyznano 4 851 osobom (2008 r. - 3.986), na kwotę 2 116 705 tys. zł (w 2008 r. - 1.583 tys. zł), natomiast zgodnie z Bilansem na 2009 r. tą formą pomocy zamierzano objąć 4 116 osób (w 2008 r. planowano objąć 3 909 osób), a wartość tych świadczeń szacowano na 2 128 tys. zł (w 2008 r. - 1.452 tys. zł).

Zasiłki celowe, których koszt musi ponosić gmina są „zastępowane” zasiłkami celowymi lub rzeczowymi ze środków programu dożywiania, w którym większość środków (najczęściej 80 %) pochodzi z dotacji budżetu państwa.

Poradnictwem specjalistycznym (prawnym, psychologicznym, rodzinnym) w 2009 r. gminy objęły mniej osób i rodzin, niż w roku poprzednim (2009 r. - 2490, 2008 r. – 4.230), liczba rodzin objętych pracą socjalną zmniejszyła się (z 33 370 w 2008 r. do 20 622 w 2009 r.). Zmniejszeniu uległa liczba rodzin, w których miały miejsce interwencje kryzysowe (z 1824 w roku 2008 do 897 w roku 2009 r.).

Kolejną formą pomocy społecznej, do świadczenia której zobowiązane są gminy, jest kierowanie osób wymagających całodobowej opieki, której nie można zapewnić w formie usług opiekuńczych, do domów pomocy społecznej i ponoszenie odpłatności za ich pobyt w tych domach. W Bilansie na 2009 r. gminy wykazały, iż potrzeba ta dotyczyć powinna 697 osób, a koszt ponoszonej przez gminy odpłatności za te osoby oszacowany został na 11 176,6 tys. zł, w rzeczywistości koszty pobytu dotyczyły 496 i wyniosły w łącznej wysokości 7 301 tys. zł (2008 r. – 7 794 tys. zł).

Większość gmin nie udziela pomocy w formie całodobowej opieki w domu pomocy społecznej twierdząc, że na ich terenie nie występuje taka potrzeba. Rzeczywistą przyczyną tego „braku potrzeb” jest duże obciążenie finansowe gminy w przypadku skierowania swojego mieszkańca do dps, w związku z czym osoby wymagające całodobowej opieki przetrzymywane są w zakładach opiekuńczo-leczniczych albo pielęgnacyjno – opiekuńczych, bądź też nieoficjalnie rekomenduje się im pobyt w prywatnych placówkach, często dopłacając w formie zasiłków celowych do wymaganej w nich opłaty.

Wśród osób korzystających ze świadczeń pomocy społecznej były również osoby opuszczające zakłady karne i areszty śledcze, a także ich rodziny. Ogółem pomocy w różnych formach udzielono 504 osobom (w roku 2008– 434). Jej rodzaj był uzależniony od sytuacji socjalno - bytowej wnioskodawcy. Ośrodki pomocy społecznej podejmowały działania w min. zakresie:

- poprawy sytuacji materialnej osadzonych i ich rodzin (udzielanie pomocy finansowej, umieszczenie w ośrodku wsparcia, opłata składki na ubezpieczenie zdrowotne, udzielanie

pomocy materialnej, praca socjalna zmierzająca do odzyskania umiejętności funkcjonowania w społeczeństwie itp.),

- udzielania pomocy poradniczo-informacyjnej (poradnictwo prawne, psychologiczne, doradztwo zawodowe, informowanie o kursach kwalifikacyjnych, kierowanie do Zespołu Orzekania o Stopniu Niepełnosprawności itp.),
- pomocy w znalezieniu pracy przez byłych osadzonych (aktywizacja zawodowa, pomoc w nawiązaniu kontaktów z potencjalnymi pracodawcami, udział byłych osadzonych w realizacji prac społecznie użytecznych, udział byłych osadzonych w projektach z zakresu przeciwdziałania wykluczeniu społecznemu itp.),
- poprawy sytuacji mieszkaniowej osób skazanych i ich rodzin (pomoc w złożeniu wniosku o przydział mieszkania, kierowanie do schronisk i noclegowni dla bezdomnych, udzielanie pomocy finansowej na remont mieszkania, współpraca ze środowiskiem lokalnym i rodzinami byłych osadzonych itp.),
- wsparcia procesu reintegracji społecznej byłych osadzonych (realizacja programu korekcyjno-edukacyjnego dla osób stosujących przemoc w rodzinie kierowanie na terapię, motywowanie do abstynencji i uczestnictwa w grupie AA itp.).

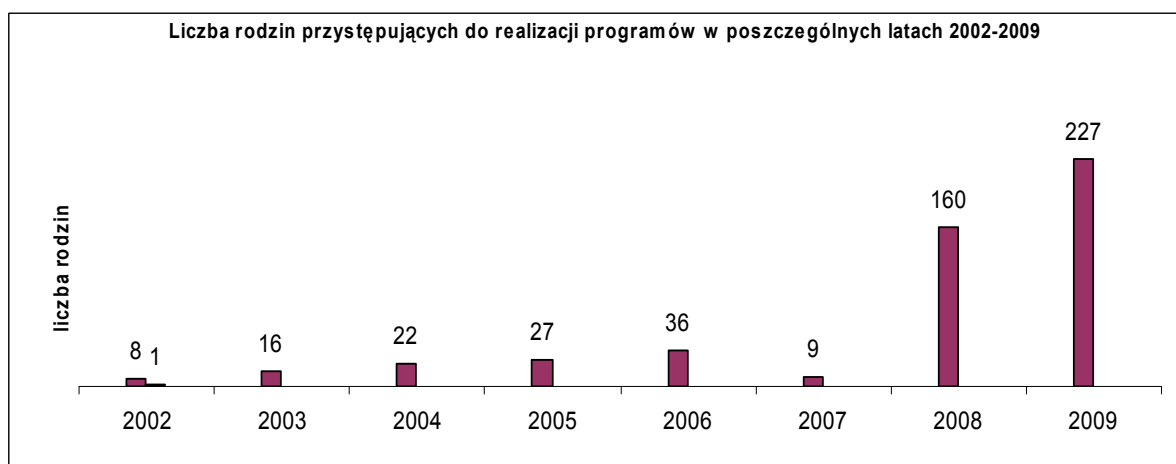
Na wniosek osób odbywających karę pozbawienia wolności wsparcia udzielono również **156** osobom w **127** rodzinach (w roku 2008 – 50 rodzinom), przyznając im pomoc w zakresie i formach wynikających z potrzeb tych środowisk. Po opuszczeniu zakładu karnego **32** osoby uzyskały pracę, natomiast **388** osób powróciło do rodziny i środowiska (w 2008 r. – 371 osób).

Powyższa analiza świadczeń pieniężnych i w naturze potwierdza, że podobnie jak w latach poprzednich, gminy realizują formy pomocy przewidziane ustawą (poza biletami kredytowanymi). Pomocą na ekonomiczne usamodzielnienie objęto 4 osoby w formie zasiłków celowych po 1.275 zł. Zakres pomocy jest różny w poszczególnych gminach, a niekiedy wręcz symboliczny. Mieszkańcy województwa podlaskiego nadal mają ograniczony dostęp do usług opiekuńczych oraz do pomocy w formie umieszczenia w domu pomocy społecznej. Zasiłki okresowe, podobnie jak w 2008 r., nadal przyznawane były w minimalnej wysokości, finansowanej ze środków budżetowych, poza nielicznymi gminami, które zaplanowały w swoich budżetach niewielkie środki własne na ten cel.

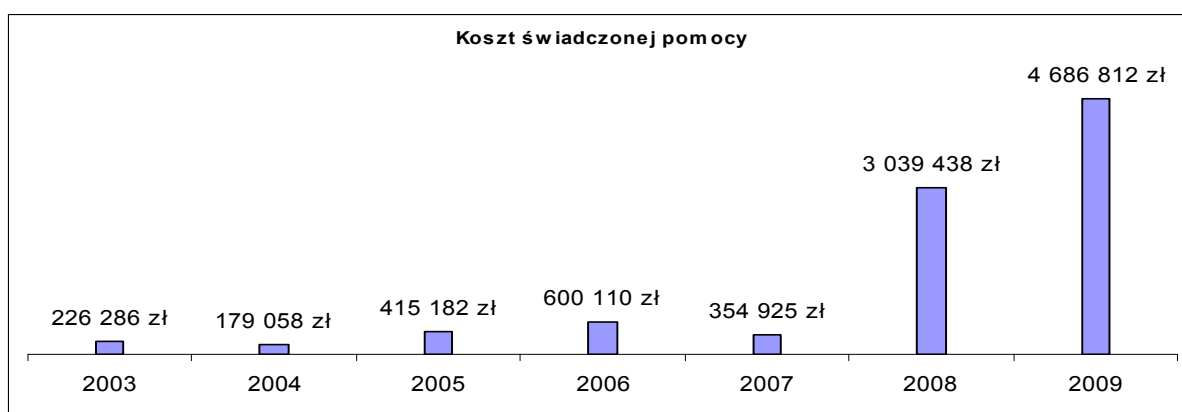
4.3 Pomoc uchodźcom oraz cudzoziemcom z ochroną uzupełniającą

Udzielanie uchodźcom oraz osobom z ochroną uzupełniającą pomocy, mającej na celu wspieranie procesu ich integracji, jest zadaniem powiatu z zakresu administracji rządowej realizowanym w ramach indywidualnych programów integracji, które trwają przez okres 12 miesięcy.

W województwie podlaskim, w roku 2009 realizowanych było 227 indywidualnych programów integracyjnych obejmujących grupę 690 osób. Analizę zjawiska na przestrzeni lat przedstawia poniższy wykres:

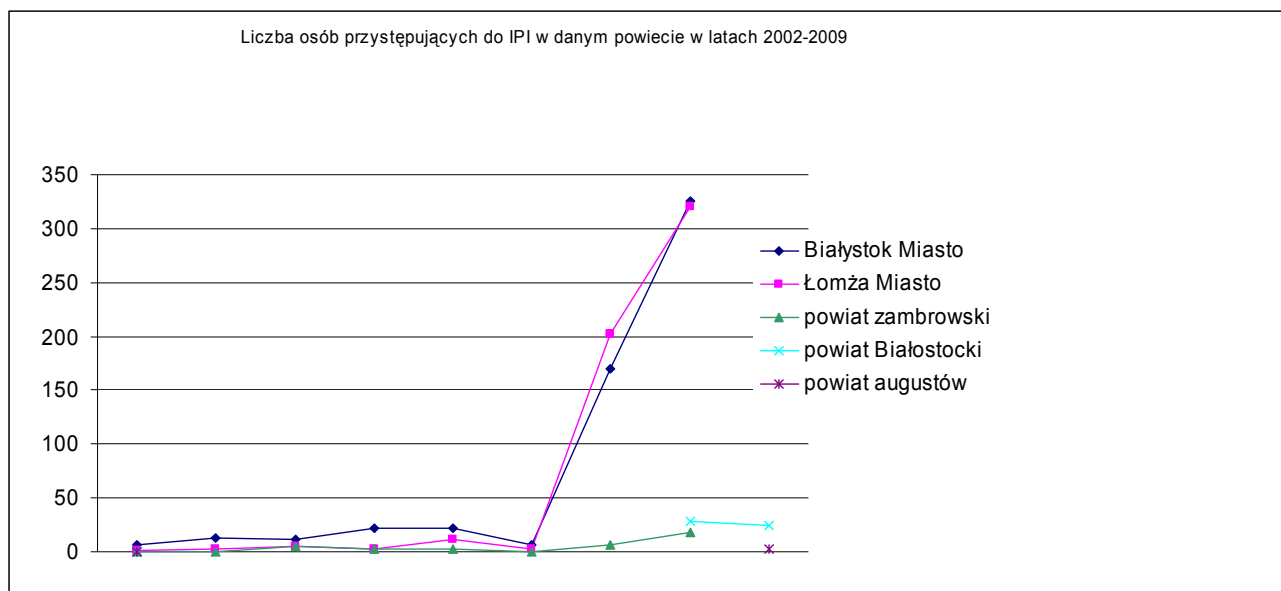

Zwiększająca się liczba cudzoziemców otrzymujących ochronę uzupełniającą analogicznie zwiększyła również koszt tej pomocy w roku 2009 wydatkowano kwotę: 4 686 812 zł. Wykonanie w poszczególnych latach przedstawia poniższy wykres.

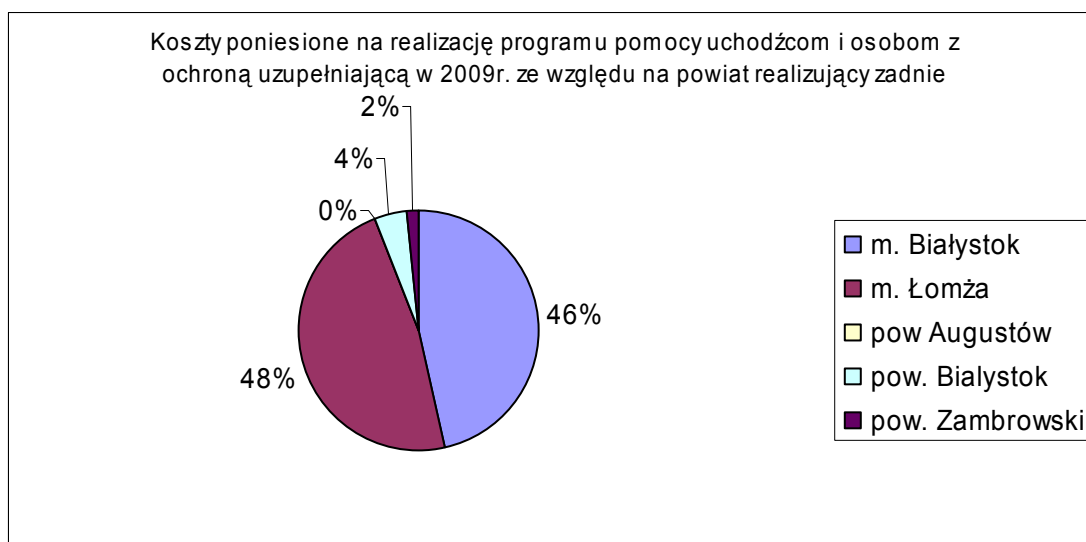

Cudzoziemcy ze statusem uchodźcy lub ochroną uzupełniającą podobnie jak w ubiegłych latach osiedlali się głównie w dużych miastach tj. w Białymstoku i Łomży, nieliczni wybierali małe miasta na terenie województwa podlaskiego. O lokalizacji zamieszkania decydują głównie znajdujące się zarówno w Białymstoku jak i Łomży Ośrodki dla Cudzoziemców ubiegających

się o nadanie statusu uchodźcy. Większość cudzoziemców pozostaje w miastach w których zamieszkiwali jeszcze podczas trwania procedury o nadanie im określonej formy ochrony, gdzie nawiązywali pierwsze kontakty ze społecznością lokalną oraz gdzie dzieci rozpoczęły edukację w szkołach. Poniższa tabela przedstawia rozlokowanie cudzoziemców w poszczególnych powiatach w przedziale czasowym od 2002 r. do 2009 r.

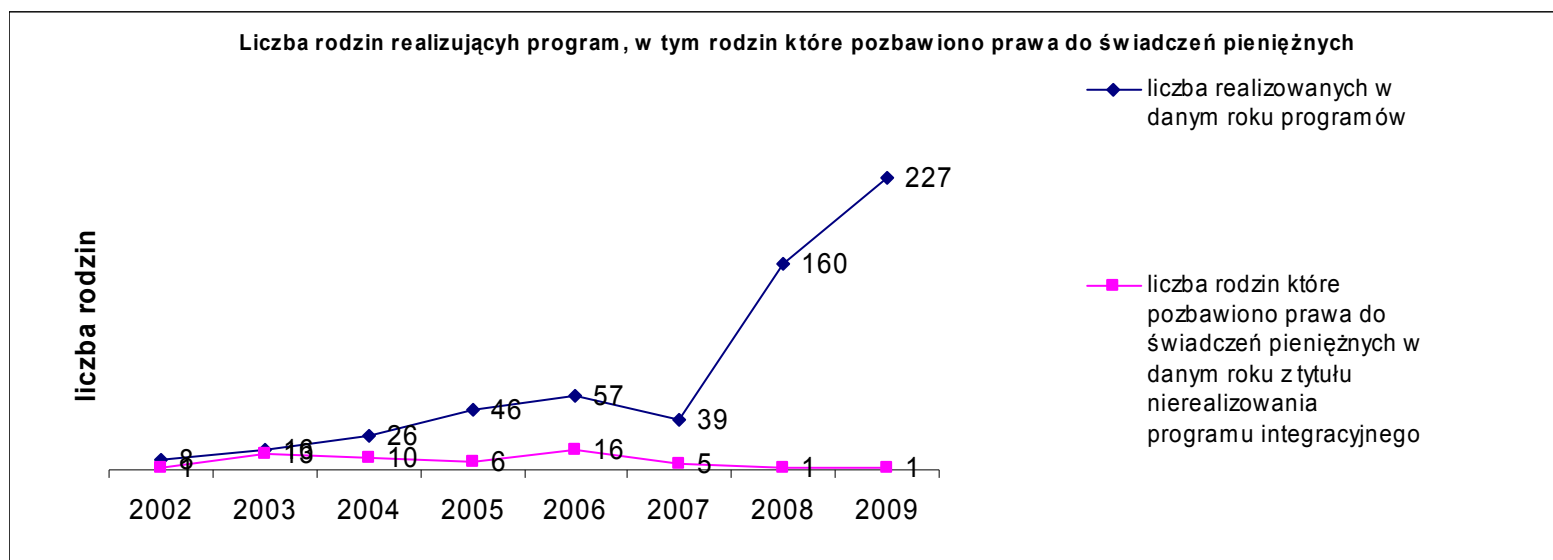
Świadczenia przyznane cudzoziemcom ze statusem uchodźcy lub ochroną uzupełniającą, w ramach IPI finansowane były ze środków budżetu państwa, przekazywanych powiatom, na terenie których zamieszkiwali realizujący indywidualne programy integracyjne.

Należy zauważyć, iż województwo podlaskie nadal jest miejscem atrakcyjnym dla cudzoziemców ze statusem uchodźcy, czy ochroną uzupełniającą.

W 2009 roku udzielano cudzoziemcom instruktażu, monitorowano postępy w ramach realizacji programu, dokonywano oceny stopnia efektywności procesu integracji. Jednakże nadal pozostaje problem z cudzoziemcami nie zupełnie jeszcze zintegrowanymi i nieznanymi

w sposób wystarczający języka polskiego. Uniemożliwia to podjęcie pracy przez cudzoziemców i normalne funkcjonowanie w społeczności.

Na terenie województwa podlaskiego działa Zespół Doradczy Wojewody Podlaskiego koordynujący służby w zakresie integracji cudzoziemców, który wypracował pilotażowy program usamodzielniania się i integracji cudzoziemców ze społecznością lokalną ze szczególnym uwzględnieniem możliwości zapewnienia pomocy w zakresie zamieszkania, zatrudnienia, nauki, ochrony zdrowia, bezpieczeństwa. Podczas posiedzeń Zespołu omawiane są wszelkie problemy bieżące związane z integracją cudzoziemców jak również zbierane są wszelkie uwagi i sugestie związane ze zwiększeniem skuteczności działań integracyjnych w województwie.

V. INSTYTUCJONALNE FORMY POMOCY SPOŁECZNEJ

5.1 Domy Pomocy Społecznej

W 2009 roku na terenie województwa funkcjonowało 21 domów pomocy społecznej: 15 samorządowych, prowadzonych przez powiaty: białostocki, łomżyński, bielski, hajnowski, wysokomazowiecki, Miasto Łomżę i Białystok, 6 prowadzonych na zlecenie przez Zgromadzenie Sióstr Franciszkanek Rodziny Maryi, CARITAS Diecezji Łomżyńskiej, Zarząd Okręgowy Polskiego Komitetu Pomocy Społecznej oraz jeden dom o zasięgu regionalnym, prowadzony przez Stowarzyszenie „Aktywnie przeciw depresji”.

Poniższa tabela przedstawia podział domów pomocy społecznej ze względu na typ domu oraz ilość miejsc i mieszkańców dla poszczególnych typów.

Typy domów	Ilość domów	Ilość miejsc	Ilość mieszkańców
Ogółem			
z tego dla:	21	2.279	2.237
osób w podeszłym wieku	3	83	87
osób przewlekle somatycznie chorych	4	464	449
osób przewlekle psychicznie chorych	4	665	656
osób dorosłych niepełnosprawnych intelektualnie	1	114	115
dzieci i młodzieży niepełnosprawnych intelektualnie	4	278	267
osób w podeszłym wieku oraz osób przewlekle somatycznie chorych	4	405	397
osób dorosłych niepełnosprawnych intelektualnie oraz dzieci i młodzieży niepełnosprawnych intelektualnie	1	270	266

Ogólna liczba miejsc w domach pomocy społecznej nieznacznie spadła – z 2.298 miejsc na koniec grudnia 2008 r. do 2.279 na koniec grudnia 2009 r. Głównym powodem spadku liczby miejsc w dps była likwidacja Fili Domu Pomocy Społecznej w Jałówce mieszczącej się w Łażniach.

Na koniec 2009 r. domy pomocy społecznej dysponowały:

- 83 miejscami dla osób w podeszłym wieku,
- 464 miejscami dla osób przewlekle somatycznie chorych,
- 665 miejscami dla osób przewlekle psychicznie chorych,
- 114 miejscami dla osób niepełnosprawnych intelektualnie dorosłych,
- 278 miejscami dla dzieci i młodzieży niepełnosprawnych intelektualnie,
- 405 miejscami dla osób w podeszłym wieku oraz osób przewlekle somatycznie chorych,
- 270 miejscami dla osób dorosłych niepełnosprawnych intelektualnie oraz dzieci i młodzieży niepełnosprawnych intelektualnie.

Według stanu na 31.12.2009 r. w domach pomocy społecznej przebywało 2.237 mieszkańców, co oznacza iż na koniec grudnia ub. r. 42 miejsca były niewykorzystane. Najwięcej, bo 27 wolnych miejsc było w domach, które posiadają zezwolenie warunkowe. Do domów tych zgodnie z art. 152 ust. 5 ustawy z dnia 12.03.2004 r. o pomocy społecznej od dnia 01.01.2009 r. gmina nie może kierować osób.

Ogółem w ciągu 2009 r. roku przyjęto do domów pomocy społecznej 238 mieszkańców, tj. o 5 osób więcej niż w roku poprzednim (zwiększenie o 2,14 %). Wzrosła także liczba osób, które odeszły z dps: w 2008 r. odeszło 251 osób, zaś w 2009 r. – 274 osoby, co stanowi 9,16 %, w tym:

- odeszło do innych placówek – 13 osób,

- do rodzin powróciło – 31 osób,
- usamodzielniało się – 2 osoby,
- zmarło – 228 osób.

Jednocześnie na umieszczenie w domach oczekiwało 220 osób tj. o 23 osoby mniej niż w 2008 r. Najwięcej osób, tak jak i w roku 2008, oczekiwało na przyjęcie do domów dla osób przewlekle psychicznie chorych – 124 (2008 r. - 108 osób).

Na podstawie decyzji wydanych przed 1 stycznia 2004 r. w domach pomocy społecznej przebywa 1.507 mieszkańców, 730 osób posiada decyzje o skierowaniu wydane po 2004 roku. Głównymi źródłami dochodów mieszkańców domów pomocy społecznej są emerytury, renty i renty socjalne. Spośród 730 mieszkańców umieszczonych w domach po 1 stycznia 2004 r. 19 osób wnosi opłatę za pobyt bez dopłaty gminy, w tym z pomocą rodziny 16 mieszkańców, samodzielnie 3. Pozostałych 711 mieszkańców wnosi opłatę z dopłatą gminy, w tym 30 osób przebywa w domach pomocy społecznej z pełną odpłatnością gminy.

W 2009 r. w 3 domach pomocy społecznej kontynuowano realizację programów naprawczych. Były one finansowo wspierane przez Ministerstwo Pracy i Polityki Społecznej, które na realizację programów naprawczych przekazało dotację celową z budżetu państwa w kwocie 288.000 zł na wydatki bieżące oraz w kwocie 1.000.000 zł na wydatki inwestycyjne.

W ciągu 2009 roku obowiązujący standard świadczonych usług osiągnęły kolejne 2 domy - DPS w Jałowie i DPS w Czerewkach, zaś podmiot prowadzący te domy (powiat białostocki) uzyskał zezwolenie Wojewody Podlaskiego na prowadzenie domów pomocy społecznej na czas nieokreślony. Wymienione domy przeznaczone są odpowiednio: dla osób przewlekle psychicznie chorych i dla osób w podeszłym wieku oraz przewlekle somatycznie chorych. Według stanu na koniec ubiegłego roku obowiązujący standard osiągnęło 18 domów pomocy społecznej z 21 działających na terenie województwa podlaskiego. Pozostałe domy, tj. Dom Pomocy Społecznej w Białymstoku przy ul. Baranowickiej, Dom Pomocy Społecznej w Białymstoku przy ul. Świerkowej i Dom Pomocy Społecznej w Choroszcy obowiązujący standard, zgodnie z harmonogramem programu naprawczego, planują zrealizować do końca 2010 r.

5.2 Ośrodki wsparcia dla osób z zaburzeniami psychicznymi

Prowadzenie i rozwój infrastruktury środowiskowych domów samopomocy dla osób z zaburzeniami psychicznymi należy do zadań zleconych z zakresu administracji rządowej realizowanych przez gminę lub powiat - zgodnie z art. 18 ust. 1 pkt 5 oraz art. 20 ust. 1 pkt 2 ustawy o pomocy społecznej (Dz. U. Nr 175, poz. 1362 z późn. zm.). Podział na ośrodki gminne

i powiatowe jest związany z zasięgiem terytorialnym, jaki obejmują swoim działaniem. Ośrodki wsparcia gminne przeznaczone są dla osób z zaburzeniami psychicznymi ze terenu gminy, powiatowe natomiast z terenu powiatu.

W województwie podlaskim, według stanu na 31.12.2009 r. funkcjonowało 9 środowiskowych domów samopomocy i 4 powiatowe ośrodki wsparcia dla osób z zaburzeniami psychicznymi.

Środowiskowe domy samopomocy dysponowały 246 miejscami, natomiast powiatowe ośrodki wsparcia - 158. (Tabela 1 i 2).

Lp.	Nazwa placówki	Ilość miejsc		Liczba uczestników	
		2008	2009	2008	2009
1.	ŚDS w Augustowie	35	35	34	35
2.	ŚDS w Białymstoku	48	48	50	50
3.	ŚDS w Bielsku Podlaskim	25	25	25	25
4.	ŚDS w Grajewie	31	31	31	31
5.	ŚDS w Łapach	20	20	21	21
6.	ŚDS w Łomży	28	28	31	29
7.	ŚDS w Mońkach	13	13	12	13
8.	ŚDS w Sokółce	11	11	11	11
9.	ŚDS w Suwałkach	35	35	35	35
Ogółem:		246	246	250	250

Tab. 1 środowiskowe domy samopomocy w latach 2008 – 2009.

Lp.	Nazwa placówki	Ilość miejsc		Liczba uczestników	
		2008	2009	2008	2009
1.	POW w Hajnówce	45	47	47	48
2.	POW w Kownatach	25	25	25	25
3.	POW w Lipniaku	56	56	52	51
4.	POW w Łąźniach	30	30	6	22
Ogółem:		156	158	130	146

Tab. 2 powiatowe ośrodki wsparcia dla osób z zaburzeniami psychicznymi w latach 2008 – 2009.

W stosunku do 2008 r. liczba miejsc w ww. placówkach wzrosła nieznacznie – jedynie w Powiatowym Ośrodku Wsparcia w Hajnówce przybyły 2 miejsca. Ogólna liczba uczestników wg stanu na dzień 31.12.2009 r. wynosiła 396, z czego 250 osób uczęszczało do środowiskowych domów samopomocy, zaś 146 do powiatowych ośrodków wsparcia. Wzrost

liczby korzystających w stosunku do 2008 r. odnotowano wśród uczestników powiatowych ośrodków wsparcia – ze 130 korzystających do 146, czyli o 12,3 %, co należy wiązać ze zwiększeniem liczby użytkowników w Ośrodku w Łazniach. Ponadto, na koniec grudnia 2009 r. na umieszczenie w istniejących śds oczekiwało 11 osób, tj. o 2 osoby więcej niż w roku 2008, na umieszczenie w pow oczekiwało 5 osób.

Zatrudnienie w środowiskowych domach samopomocy w 2009 r. utrzymało się na takim samym poziomie jak w roku 2008 i wynosiło 101 osób, w przeliczeniu na pełne etaty – 82,50.

Liczba pracowników zatrudnionych w przeliczeniu na pełne etaty wg działów:

- 1) kierujący środowiskowymi domami samopomocy – 7 osób, 7 etatów;
- 2) działalności opiekuńczo-terapeutycznej – 52 osoby, 44 etaty;
- 3) działalności medyczno-rehabilitacyjnej – 19 osób, 13 etatów;
- 4) działalności administracyjnej - 11 osób, 8,25 etatu;
- 5) gospodarczy i obsługi – 12 osób, 10 etatów.

W powiatowych ośrodkach wsparcia zatrudnionych było 59 osób, w przeliczeniu na pełne etaty – 52.

Liczba pracowników zatrudnionych w powiatowych ośrodkach wsparcia w przeliczeniu na pełne etaty wg działów:

- 1) kierujący powiatowymi ośrodkami wsparcia – 4 osoby, 3,5 etatu;
- 2) działalności opiekuńczo-terapeutycznej – 27 osób, 25 etatów;
- 3) działalności medyczno-rehabilitacyjnej – 4 osoby, 4 etaty;
- 4) działalności administracyjnej - 7 osób, 5,5 etatu;
- 5) gospodarczy i obsługi – 16 osób, 14 etatów.

VI. PLACÓWKI ZAPEWNIĄCEJ CAŁODOBOWĄ OPIEKĘ OSOBOM NIEPEŁNOSPRAWNYM, PRZEWLEKLE CHORYM LUB OSOBOM W PODESZŁYM WIEKU

Poza domami pomocy społecznej, całodobową opiekę osobom niepełnosprawnym, przewlekle chorym i osobom w podeszłym wieku, świadczą placówki, prowadzone w ramach działalności statutowej przez Kościół Katolicki, inne kościoły, związki wyznaniowe, organizacje społeczne, fundacje i stowarzyszenia oraz placówki prowadzone w ramach działalności gospodarczej.

Według stanu na dzień 31.12.2009 r. w województwie podlaskim funkcjonowało 12 placówek zapewniających całodobową opiekę osobom niepełnosprawnym, przewlekle chorym lub osobom w podeszłym wieku, w tym 7 było prowadzonych w ramach działalności statutowej przez Kościół Prawosławny - 4, Kościół Chrześcijan Baptystów - 1, zgromadzenie zakonne - 1,

Radę Naczelną Polskiego Komitetu Pomocy Społecznej -1 oraz 5 w ramach działalności gospodarczej. Placówki dysponowały łącznie 515 miejscami. Na dzień 31.12.2009 r. przebywało w nich 487 mieszkańców.

Dwie placówki posiadają zezwolenie na prowadzenie działalności na czas nieokreślony, natomiast 10 na czas określony do dnia 31.12.2010 r.

Placówki posiadające zezwolenie na czas określony nie spełniały wymaganych norm w zakresie: likwidacji barier architektonicznych, instalacji windy, minimalnej powierzchni pokoi mieszkalnych i wyposażenia tych pokoi, dostępności do łazienek i toalet.

VII. PIECZA ZASTĘPCZA

7.1 Placówki opiekuńczo –wychowawcze

W województwie podlaskim, według stanu na 31.12.2009 r. funkcjonowało 29 placówek opiekuńczo – wychowawczych, w tym 18 całodobowych placówek opiekuńczo – wychowawczych: 2 placówki typu socjalizacyjnego, 1 typu interwencyjnego, 10 placówek wielofunkcyjnych, 5 rodzinnych. Placówki dysponowały 681 miejscami: 60 – w placówkach socjalizacyjnych, 14 w interwencyjnych, 577 – w wielofunkcyjnych, 30 – w placówkach rodzinnych.

Liczbę miejsc w placówkach w roku 2009 w odniesieniu do lat poprzednich obrazuje tabela nr 1

Lp.	typ placówki	2007		2008		2009	
		liczba placówek	liczba miejsc	liczba placówek	liczba miejsc	liczba placówek	liczba miejsc
1.	socjalizacyjna	1	45	2	75	2	60
2.	interwencyjna	1	14	1	14	1	14
3.	wielofunkcyjna	11	676	10	619	10	577
4.	rodzinna	5	30	5	30	5	30
RAZEM:		18	765	18	738	18	681

Tabela nr 1 Liczba miejsc w placówkach opiekuńczo – wychowawczych w latach 2007-2009

Według stanu faktycznego na 31.12.2009 r. w całodobowych placówkach opiekuńczo – wychowawczych działających na terenie województwa podlaskiego przebywało 472 dzieci, w tym w interwencji 88, w socjalizacji 384 i w działających w placówkach wielofunkcyjnych placówkach wsparcia dziennego 133. W Placówkach rodzinnych dysponujących łącznie 30 miejscami przebywało 23 dzieci.

W roku 2009 na terenie województwa podlaskiego działało 11 placówek wsparcia

dziennego, które dysponowały 445 miejscami. 9 placówek było prowadzonych przez podmioty niepubliczne, 2 – przez samorządy.

W ciągu roku 2009 w placówkach zostało umieszczonych 516 dzieci, w tym z powodu:

- ubóstwa – 6
- sieroctwa – 15 (pełnego – 5, niepełnego - 10)
- choroby – 15
- przemocy w rodzinie – 13
- niewydolności wychowawczej rodziców – 111
- alkoholizmu – 147
- demoralizacji – 129
- emigracji zarobkowej rodziców („eurosieroty”) – 8
- z innych powodów (ucieczki z domu i innych placówek, rezygnacja rodziny zastępczej) – 72.

W ciągu roku 2009 placówki opuściło 304 dzieci, z czego:

- 71 dzieci powróciło do rodzin pochodzenia,
- 71 wychowanków usamodzielniało się,
- 32 umieszczono w rodzinach zastępczych,
- 2 umieszczono w placówce rodzinnej,
- 56 zostało podopiecznymi placówek socjalizacyjnych,
- 25 umieszczono w placówkach resocjalizacyjnych,
- 4 podopiecznych trafiło do innych placówek (dps, mos, zakł. poprawczy),
- 39 dzieci odeszło do nowych rodzin poprzez adopcję (19 - krajową, 20 - zagraniczną),

3 pełnoletnich wychowanków zostało skreślonych z listy z powodu samowolnego opuszczenia placówki lub rażącego naruszenia zasad współżycia w placówce.

14.08.2009 r. Wojewoda Podlaski wydał decyzję zezwalającą na likwidację Zespołu Placówek Opiekuńczo – Wychowawczych w Łomży. W jego miejsce Miasto Łomża prowadzi od 12.08.2009 r., na podstawie zezwolenia wydanego przez wojewodę na czas nieokreślony, Wielofunkcyjną Placówkę Opiekuńczo – Wychowawczą, w której przebywać może 24 dzieci – 5 w części interwencyjnej i 19 w socjalizacyjnej. Placówka ta spełnia standardy opieki i wychowania oraz świadczonych usług.

Zgodnie z art. 154 ust. 7a ustawy o pomocy społecznej, całodobowe placówki opiekuńczo – wychowawcze, które nie osiągają wymaganego standardu są obowiązane do realizacji programu naprawczego do 31.12.2010 r. W roku 2009 programy naprawcze zrealizowały 2 placówki:

- Placówka Opiekuńczo – Wychowawcza w Suwałkach,
- Pogotowie Opiekuńcze „Opoka” w Wasilkowie.

Obie placówki spełniają ustawowe warunki oraz standardy usług określone w rozporządzeniu w sprawie placówek opiekuńczo – wychowawczych. Podmioty prowadzące otrzymały zezwolenie na prowadzenie placówek na czas nieokreślony.

- 9 placówek nie osiągnęło standardów i posiada zezwolenia warunkowe do końca 2010 r. Placówki te są w trakcie realizowania programów naprawczych.

W 2009 r. niżej wymienione placówki otrzymały dotację budżetową na dofinansowanie realizacji zadań wynikających z programów naprawczych w łącznej wysokości 89 500 zł.

1. Pogotowie Opiekuńcze w Białymstoku – 3.000 zł.
2. Wielofunkcyjna Placówka Opiekuńczo – Wychowawcza „Dwójka” w Białymstoku – 30.000 zł.
3. Placówka Opiekuńczo - Wychowawcza w Suwałkach – 4.000 zł.
4. Dom Dziecka w Supraślu – 7.500 zł.
5. Dom Dziecka w Białowieży – 20.000 zł.
6. Dom Dziecka w Pawłówe – 25.000 zł.

Powyższe środki zostały wykorzystane na organizowanie wymaganych pomieszczeń oraz na ich wyposażenie.

7.2 Ośrodki adopcyjno-opiekuńcze

Na terenie województwa podlaskiego działają nadal 4 ośrodki adopcyjno – opiekuńcze:

- Ośrodek Adopcyjno – Opiekuńczy w Białymstoku,
- Ośrodek Adopcyjno – Opiekuńczy w Suwałkach,
- Ośrodek Adopcyjno – Opiekuńczy w Łomży,
- Katolicki Ośrodek Adopcyjno – Opiekuńczy w Łomży (niepubliczny).

Ośrodki pełnią funkcję diagnostyczno - konsultacyjną, której celem jest pozyskiwanie, szkolenie i kwalifikowanie osób zgłaszających gotowość przysposobienia dziecka, pełnienia funkcji rodziny zastępczej oraz placówki rodzinnej. Zadaniem ich jest także szkolenie i wspieranie psychologiczno - pedagogiczne osób prowadzących rodziny zastępcze i placówki rodzinne oraz rodziców naturalnych dzieci objętych tymi formami opieki. Białostocki Ośrodek prowadzi ponadto Wojewódzki Bank Danych o dzieciach zakwalifikowanych do przysposobienia i rodzinach zgłaszających gotowość do przysposobienia dziecka.

7.3 Rodziny zastępcze

Zgłoszone do Bilansu potrzeby w zakresie organizowania opieki w rodzinach zastępczych

określone zostały ogólną kwotą 18.785,41 tys. zł, natomiast faktyczny koszt realizacji tego zadania wyniósł 12.893,6 tys. zł (w 2008 r. 12.491,4 tys. zł) i dotyczył wydatków poniesionych w trakcie 2009 r. na utrzymanie 1.729 (w 2008 r. 1.693 dzieci) w 1.121 rodzinach zastępczych (w 2008 r. - 1.136).

Nadal dominują rodziny zastępcze spokrewnione z dzieckiem (958) mimo, że ich liczba zmniejszyła się w stosunku do roku ubiegłego o 16. Wśród 139 rodzin niespokrewnionych (w 2008 r. - 140) jest 29 (było 24) rodzin zawodowych (w tym 24 wielodzietnych, 2 specjalistyczne i 3 o charakterze pogotowia rodzinnego), w których umieszczonych było 126 (w roku poprzednim 102) dzieci.

Średni miesięczny koszt (bez pomocy na zagospodarowanie) utrzymania dziecka umieszczonego w rodzinie zastępczej spokrewnionej wyniósł 559 zł, w rodzinie niespokrewnionej z dzieckiem 678,84 zł, a w niespokrewnionej zawodowej – 935,3 zł. W ogólnych wydatkach na rodziny zastępcze pomoc jednorazowa na pokrycie wydatków związanych z potrzebami dziecka przyjmowanego do rodziny oraz pomoc losowa stanowiła, 280 tys. zł i w porównaniu z rokiem poprzednim była niższa o 28,7 tys. zł.

7.4 Pomoc na usamodzielnianie pełnoletnich wychowanków rodzin zastępczych i osób opuszczających placówki opiekuńczo-wychowawcze

Usamodzielnienie wychowanków z rodzin zastępczych poprzez udzielenie im pomocy w formie pieniężnej na usamodzielnienie oraz pieniężnej na kontynuowanie nauki udziela powiat właściwy ze względu na miejsce pobytu dziecka przed umieszczeniem w rodzinie zastępczej lub w placówce opiekuńczo - wychowawczej, natomiast do udzielania pomocy w formie rzeczowej na zagospodarowanie, w formie uzyskania zatrudnienia i uzyskania odpowiednich warunków mieszkaniowych zobowiązany jest powiat na terenie, którego osiedli się usamodzielniony wychowanek.

W 2009 r. udzielono pomocy w usamodzielnianiu wychowanków rodzin zastępczych:

- 1) 64 osobom (w 2008 r. - 86) w formie pomocy pieniężnej na usamodzielnienie, której wartość wyniosła 316 tys. zł (w 2008 r. 381,1 tys. zł),
- 2) 483 (w 2008 r. – 581) osobom w formie pomocy pieniężnej na kontynuowanie nauki w wysokości 2.382,2 (w 2008 r. 2.484,1 tys. zł),
- 3) 109 wychowankom (w 2008r. - 89) w formie pomocy rzeczowej o wartości 484 tys. zł (w 2008 r. - 364,7 tys. zł),
- 4) 2 osobom (w 2008 r. – 2) poprzez uzyskanie odpowiednich warunków mieszkaniowych w mieszkaniu chronionym (koszt 12,3 tys. zł).

Łączny koszt tych form pomocy wyniósł 3.204 tys. zł (w roku poprzednim

3.235,5 tys. zł), przy czym największy udział w kosztach usamodzielnienia ma pomoc na kontynuowanie nauki.

W porównaniu z rokiem poprzednim, tylko 5 wychowankom udzielono pomocy w uzyskaniu zatrudnienia (tj. o 17 osobom mniej), jednocześnie 502 osób usamodzielnianych (w 2008 r. - 504) objęto pracą socjalną.

Pomoc w zakresie usamodzielnienia wychowanków opuszczającym całodobowe placówki opiekuńczo – wychowawcze pomocy udzielono:

- 1/ 38 (w 2008 r. – 44) w formie pieniężnej na usamodzielnienie na kwotę 212,2 tys. zł,
- 2/ 181 (w 2008 r. – 196) w formie pomocy pieniężnej na kontynuowanie nauki na kwotę 651,6 tys. zł,
- 3/ 47 (w 2008 r. – 38) w formie rzeczowej o wartości 167,6 tys. zł,
- 4/ 13 (w 2008 r. – 7) w uzyskaniu odpowiednich warunków,
- 5/ 1 (w 2008 r. – 8) w uzyskaniu zatrudnienia,

ponadto 174 (w 2008 r. – 179) usamodzielnianych wychowanków objęto pracą socjalną.

Poza wychowankami rodzin zastępczych i placówek opiekuńczo - wychowawczych pomocą mającą na celu życiowe usamodzielnienie i integrację ze środowiskiem objęto:

- w formie pieniężnej: 1 osoba ze specjalnego ośrodka szkolno – wychowawczego, 8 z młodzieżowych ośrodków wychowawczych i 5 z zakładów poprawczych (rok wcześniej odpowiednio 1, 7 i 3 osoby),
- na kontynuowanie nauki: 1 osoba ze specjalnego ośrodka szkolno – wychowawczego, 33 z młodzieżowych ośrodków – wychowawczych, 0 z młodzieżowego ośrodka socjoterapii oraz 9 z zakładów poprawczych (w 2008 r. odpowiednio 1, 29,1 i 6 osób),
- w formie rzeczowej: 14 z młodzieżowych ośrodków - wychowawczych, 0 ze schroniska dla nieletnich oraz 8 z zakładów poprawczych (w poprzednim roku odpowiednio 9, 1, 3 osoby),
- w formie pracy socjalnej: 36 osób z wyżej wymienionych placówek (w 2008 r. – 37).

Łączny koszt pomocy udzielonej tej grupie osób wyniósł ok. 314 tys. zł (w 2008 r. – 234 tys. zł).

Wszystkie powiaty, w większym lub mniejszym zakresie, monitorują sytuację osób usamodzielnionych po opuszczeniu przez nich rodziny zastępczej, bądź placówki. W niektórych przypadkach brak jest jednak możliwości monitoringu ich sytuacji życiowej (wychowankowie wyjechali za granicę, zmienili miejsce zamieszkania nie pozostawiając żadnej informacji o aktualnym miejscu pobytu), również stan kadrowy powiatowych centrów pomocy rodzinie często nie pozwala na pełną i prawidłową realizację zadania.

VIII. PROGRAMY RZĄDOWE Z ZAKRESU POMOCY SPOŁECZNEJ

8.1 Program „Powrót osób bezdomnych do społeczności”

Podobnie jak w latach ubiegłych, w 2009 r. działalność organizacji pozarządowych i kościelnych w zakresie pomocy osobom bezdomnym była wspierana ze środków budżetu państwa w ramach Programu „Powrót osób bezdomnych do społeczności”.

Na realizację Programu województwo podlaskie otrzymało dotację w wysokości 67.000 zł, o 8.000 zł więcej niż w 2008 roku. Środki te zostały przekazane, w trybie ogłoszonego przez Wojewodę Podlaskiego otwartego konkursu ofert, 5 organizacjom pozarządowym:

Lp.	Podmiot	Nazwa programu	Koszt Programu (w zł)	Przyznana dotacja
1	Stowarzyszenie "Ku Dobrej Nadziei", Białystok	Prowadzenie ogrzewalni dla osób bezdomnych na osiedlu Bojary	30.150	9.550
2	Stowarzyszenie Monar, Zarząd Główny Warszawa	Powrót osób bezdomnych do społeczności	28.560	23.465
3	Polski Komitet Pomocy Społecznej, Białystok	Długofalowa pomoc rzeczowa ograniczająca niedożywienie i ubóstwo osób bezdomnych i zagrożonych bezdomnością	26.500	10.000
4	Polski Komitet Pomocy Społecznej, Suwałki	Przeciwdziałanie wykluczeniu społecznemu osób bezdomnych i zagrożonych bezdomnością	38.800	10.167
5	Stowarzyszenie na Rzecz Pomocy Społecznej, Augustów	Pomocna dłoń 2009 r. - działania na rzecz osób bezdomnych i zagrożonych bezdomnością	31.270	13.818
RAZEM			155.280	67.000

Dotacja została wydatkowana prawidłowo na cele i zadania wskazane w umowach zawartych z oferentami.

Liczba odbiorców świadczonych usług socjalnych w ramach realizacji Programu wyniosła 607 osób (554 w 2008 r.), w tym 94 kobiety, 457 mężczyzn, 26 dzieci. Podjęto również działania ukierunkowane na usamodzielnienie osób bezdomnych – min. poprzez pomoc w podjęciu pracy, znalezieniu mieszkania bądź wynajęciu stancji, w nawiązaniu kontaktów z rodziną.

W porównaniu z rokiem ubiegłym, oferta świadczenia pomocy osobom bezdomnym uległa rozszerzeniu o:

- przekształcenie ogrzewalni (prowadzonej przez Stowarzyszenie „Ku Dobrej Nadziei” w Białymstoku) w Ośrodek Wychodzenia z Bezdomności; wydłużenie godzin funkcjonującej dotychczas w okresie jesienno-zimowym ogrzewalni w całoroczną,
- współpracę z organizacjami pozarządowymi,
- rozszerzenie możliwości skorzystania z punktów pomocowych,
- udział bezdomnych w szkoleniach ze środków Europejskiego Funduszu Społecznego,

- prowadzenie mieszkań chronionych dla wychowanków opuszczających placówki opiekuńczo - wychowawcze,
- uczestnictwo osób bezdomnych w spotkaniach integracyjnych, okolicznościowych,
- realizację projektów profilaktycznych.

Ogólna liczba placówek pomocowych dla osób bezdomnych (prowadzonych przez jst oraz podmioty niepubliczne) – 50, w tym:

a/ liczba placówek noclegowych (schroniska, noclegownie, domy dla osób bezdomnych) – 20

b/ liczba miejsc noclegowych, na koniec roku 2009 – 644 + 36 dodatkowych w przypadku niskich temperatur.

Ponadto, wzorem lat ubiegłych, w Wojewódzkim Centrum Zarządzania Kryzysowego PUW uruchomiono całoroczną bezpłatną infolinię dla osób potrzebujących pomocy, czynną całą dobę. Informacja o infolinii została upowszechniona wśród służb pomocowych, ośrodków pomocy społecznej, organizacji pozarządowych działających na terenie województwa.

8.2 Program „Pomoc państwa w zakresie dożywiania”

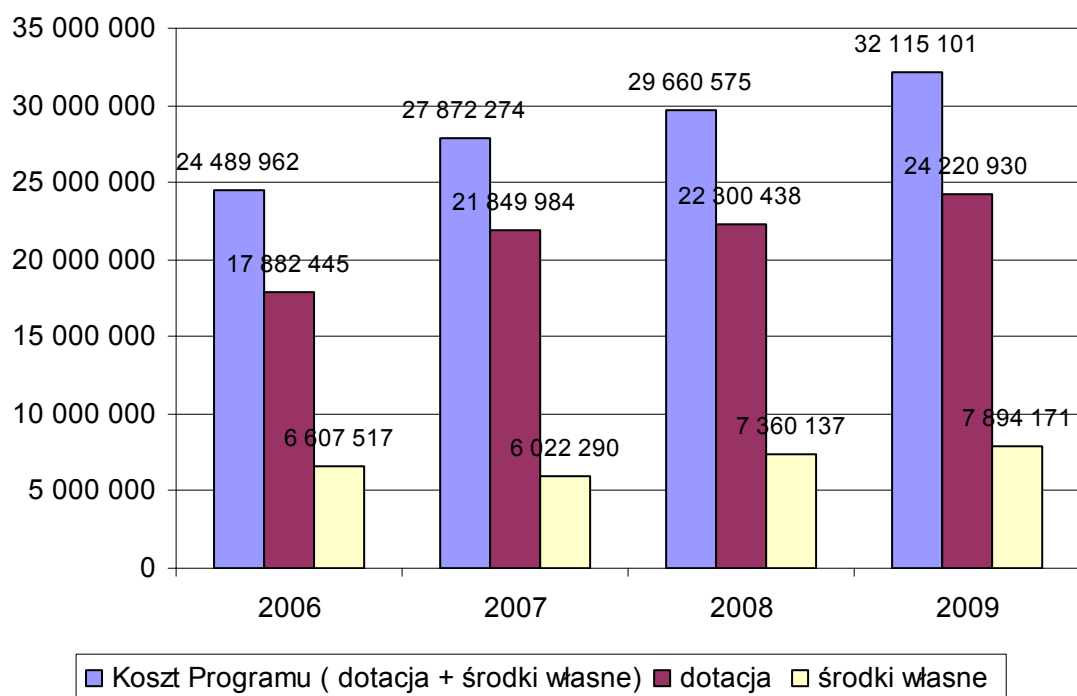
Celem rządowego programu wieloletniego „Pomoc państwa w zakresie dożywiania”³ jest wspieranie samorządów gminnych w wypełnianiu zadań własnych o charakterze obowiązkowym w zakresie dożywiania dzieci oraz zapewnienia posiłku osobom jego pozbawionym, a także działań w zakresie poprawy stanu zdrowia dzieci i młodzieży, upowszechniania zdrowego stylu żywienia, poprawy poziomu życia osób i rodzin o niskich dochodach oraz rozwoju w gminach bazy żywieniowej.

Warunkiem przystąpienia gminy do Programu było zapewnienie udziału środków własnych w wysokości co najmniej 40 % kosztów, jednakże - na uzasadniony wniosek gminy Wojewoda mógł wyrazić zgodę na zwiększenie dotacji do 80 % ogólnego kosztu programu. Z wnioskiem takim wystąpiły 103 gminy, (o 2 gminy więcej niż w roku ubiegłym) wszystkie wnioski zostały uwzględnione. W skali województwa udział środków własnych gmin w ogólnym koszcie Programu wynosił 24,58 % (w 2008 roku - 24,81 %).

Koszt realizacji Programu w 2009 roku wyniósł łącznie 32.115.101 zł (w 2008 r. – 29.660,500 zł), w tym dotacja budżetowa 24.220.930 zł (w 2008 r. – 22.300.400 zł- kwota nie uwzględnia 2.795 zł tj. kosztów refundacji świadczeń przekazanych dla innych ośrodków.) i środki własne gmin 7.894.171 zł (w 2008 r. – 7.360.100 zł). W porównaniu z rokiem poprzednim koszt programu wzrósł o 7.64 %.

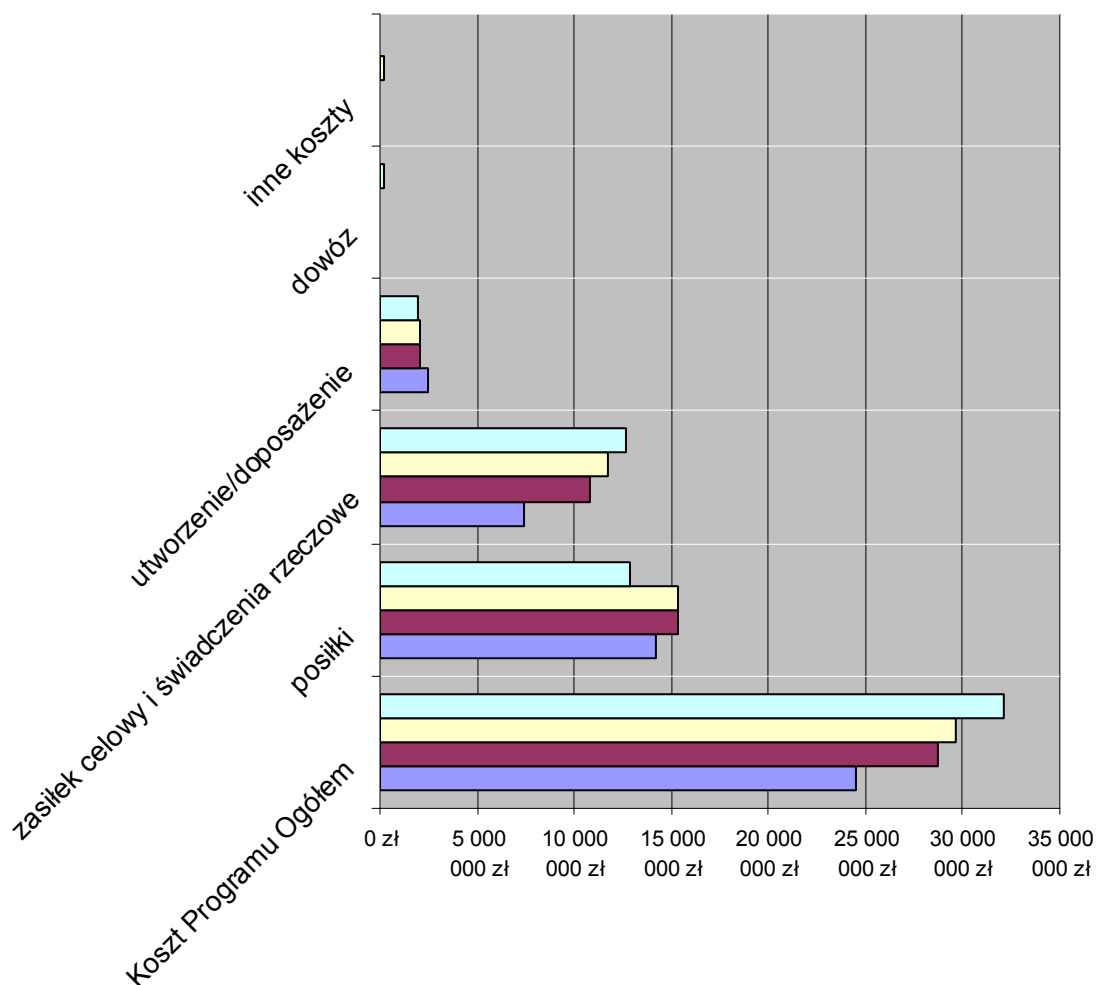
³ Ustawa z dnia 29 grudnia 2005r. o ustanowieniu programu wieloletniego „Pomoc państwa w zakresie dożywiania” (Dz. U. Nr 267 poz.2259 ze zm.),

Poniżej przedstawiono graficznie koszt Programu w podziale na dotację i środki własne.

Na posiłki w 2009 r. wydatkowano 16.804.632 zł (w 2008 r. 15.338,800 zł - wzrost o 8,72 % w stosunku do roku 2008), na zasiłki celowe na zakup posiłków lub żywności – 12.649.806 zł (11.984,500 zł w roku 2008 wzrost o 5.26 % w stosunku do roku 2008), na świadczenia rzeczowe – 412.937 zł (w 2008 roku-302.700 zł wzrost o 26,70 % w stosunku do roku 2008), na dowóz – 195.910 zł (w 2008 -110.400 zł, wzrost o 43,65 % w stosunku do roku 2008) oraz na utworzenie i doposażenie punktów wydawania lub przygotowywania posiłków i inne koszty – 2.051.261 zł. – w 2008 roku - 2.221.017 zł (spadek o 7,64 % w stosunku do roku 2008).

Koszt Programu ze względu na udzieloną pomoc

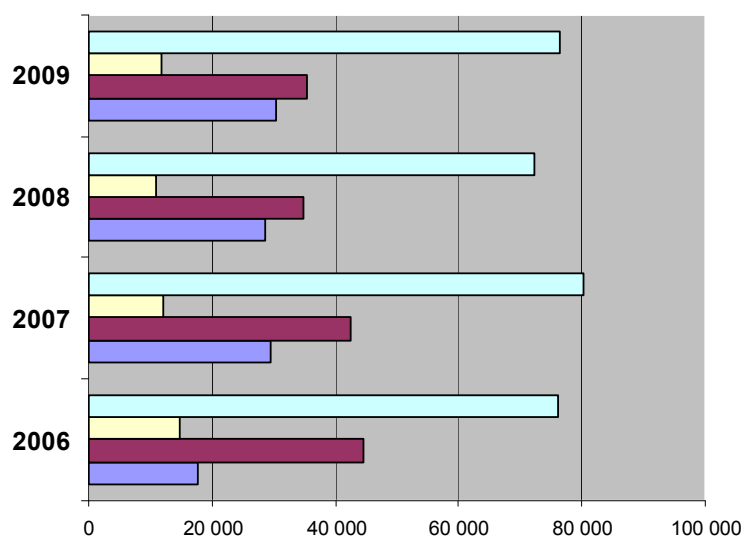

	Koszt Programu Ogółem	posiłki	zasiłek celowy i świadczenia rzeczowe	utworzenie/doposażenie	dowóz	inne koszty
2009	32 114 901	12 835 012	12 649 806	1 956 406	195 910 zł	94 855 zł
2008	29 660 575	15 338 849	11 687 295	2 020 131	116 248 zł	200 886 zł
2007	28 672 283	15 303 198	10 824 711	2 085 603	110 396 zł	45 692 zł
2006	24 497 614	14 158 949	7 378 592	2 513 946	78 527 zł	64 403 zł

W ramach realizacji Programu w 2009 r. gminy objęły pomocą łącznie 76.358 osób (2008 r-72.337), tj. aż o 5,27 % więcej niż w roku 2008, w tym:

- dzieci w wieku 0 – 7 lat – 11.860 osób, w tym na wsi 4.753 (w 2008 -10.826),
- uczniowie do czasu ukończenia szkoły ponadgimnazjalnej – 34.696 osób w tym na wsi 20.574 (2008 - 34.905),
- pozostałe osoby otrzymujące pomoc na podstawie art. 7 ustawy o pomocy społecznej 30.478 – osoby (2008 -28.562).

Liczba osób korzystających z posiłku 2006-2009

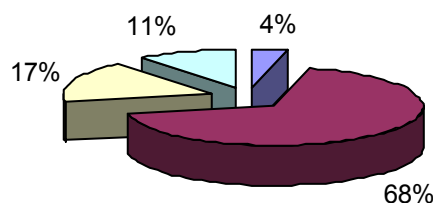
	2006	2007	2008	2009
□ liczba osób objętych pomocą w ramach dożywiania w tym:	76 205	80 182	72 337	76 358
□ dzieci do 7 roku życia	14 649	12 241	10 826	11 860
■ uczniowie do ukończenia szkoły ponadgimnazjalnej	44 566	42 337	34 905	35 501
■ pozostałe osoby otrzymujące pomoc na podstawie art. 7 ustawy o pomocy społecznej	17 787	29 367	28 562	30 478

W stosunku do liczby ludności w gminie, najwięcej osób objęto dożywianiem w gminie Jeleniewo 23,36 %, Korycin 17,43 %, mieście Hajnówka 15,80 %, gminie Krynki 14,04 %, oraz Poświętne 13,89 %, (w roku ubiegłym: Augustów – 26,52 %, Poświętne – 20,05 %, Giby – 19,82 %, Jeleniewo – 18,52 % oraz Korycin – 15,94 %), a najmniej natomiast: w gminie Kobylin-Borzymy 1,25 %, Wysokie Mazowieckie 1,45 %, Sokoły 1,75 %, Śniadowo 1,81 % oraz gminie Zambrów 1,90 % (w roku ubiegłym w gminach Szumowo – 0,58 %, m. Augustów – 0,63 %, Wysokie Mazowieckie – 1,46 %, Wizna – 1,47 % i Śniadowo – 1,75 %).

W porównaniu z rokiem 2008, o 1,24 % wzrosła liczba osób objętych pomocą w formie posiłku, z którego skorzystało 38.240 osób (w 2008 r.-37.766) w tym 805 dzieci (na wsi 289), w formie pomocy, jaką daje art. 6a ustawy pomoc państwa (...) tj. możliwość dożywiania dzieci w szkołach bez konieczności wydawania decyzji administracyjnych. Łącznie w ciągu roku wydano 5.057.204 posiłków (w 2008 r. 4.978.000), tj. więcej o 5,27 % niż w roku poprzednim z których 1/3 stanowiły pełne obiady. Dla dzieci dożywianych bez konieczności przeprowadzania wywiadu (art. 6a ustawy), wydano w 2009 roku 50.632 posiłki, z tego 17.795 na wsi. Z możliwości dożywiania w tej formie skorzystało w 2009 roku 46 gmin naszego

województwa. Najwięcej dzieci dożywiano w gminie miejskiej Suwałki – 181, Białystok - 87, Augustów -84, Siemiatycze 37 oraz gminie Mońki – 27, Piątnica – 27, Suchowola -31 oraz gminie Szczuczyn -31 dzieci.

Liczba posiłków 2009

■ całodzienne wyżywienie (przedszkola, żłobki); 201.568 zł
■ pełen obiad; 3.436.082 zł
■ jedno danie gorące; 871.136 zł
■ mleko, bułka/kanapki; 548.418 zł

Gminy, które nie posiadały odpowiednich warunków do przygotowania posiłku, oferowały jedno gorące danie lub posiłek w postaci mleka lub jogurtu oraz bułki lub kanapki.

Posiłek w formie mleka/bułki lub kanapki otrzymało w 2009 roku 548.418 osób w tym na wsi 529.502 osób, co stanowi 10,84 % wszystkich wydawanych posiłków, przy czym w 2008 – wydano ich 641.998 co stanowiło 12,90 % wszystkich wydanych posiłków.

Liczba osób, którym gminy nie zapewniły ciepłego posiłku, dożywiając w formie mleka/bułki lub kanapki zmalała w stosunku do roku poprzedniego o ponad 93 tyś. Posiłek w tej formie występuje w 96,55 % na wsi (w 2008 r. -96,72 %). W 2009 roku na 548.418 osób korzystających z tej formy 529.502 wystąpiło na wsi.(w 2008 – na 641.998 osób- 620.938 na wsi).

Przeciętny koszt jednego posiłku wynosił 3,32 zł i zwiększył się w porównaniu do poprzedniego roku o 24 gr. (w 2008 r.-3,08 zł).

Dowóz posiłku zapewniono 2.168 osobom w tym na wsi 1.932 (2008 r-1.331.). Natomiast w roku 2009, podobnie jak w roku 2008 żadna z gmin nie dowoziła świadczeń rzeczowych (w 2007 roku 109 osobom dowieziono świadczenie rzeczowe). Na dowóz posiłku wydano 195.910 zł (2008 r. –116.200 zł) Liczba osób, którym dowieziono posiłek wzrosła w porównaniu z rokiem ubiegłym o 38,61 %, natomiast koszty poniesione na ten cel wzrosły o 40,69 %.

W przypadku braku możliwości zapewnienia posiłku lub, gdy przyznanie pomocy w formie posiłku byłoby nieuzasadnione, przyznawane były świadczenia pieniężne na zakup

posiłku lub żywności albo świadczenia rzeczowe w postaci produktów żywnościowych. Zasiłki celowe przyznano 16.427 rodzinom (2008r. - 15.326), natomiast świadczenie rzeczowe przyznano 1.284 rodzinom (2008 r. - 1.565). Z pomocy w formie zasiłku celowego korzystało 46.223 osoby (2008 r. - 43.596). Pomocy w formie produktów żywnościowych udzielono 3.594 osobom (2008 - 4.626).

W ramach Programu podejmowane były także działania mające na celu rozwój bazy żywieniowej. Na tworzenie i doposażenie punktów żywieniowych gminy wydatkowały kwotę mniejszą aniżeli w roku ubiegłym – 1.956.406 zł (2008 r. - 2.020.131 zł.), w tym na wsi 655.476 zł. (2008 r. – 556,559 zł). W efekcie w roku bieżącym uruchomiono 4 nowe stołówki i powstało 6 nowych punktów przygotowywania/wydawania posiłków. Ogółem na terenie województwa podlaskiego funkcjonowało 676 punktów żywieniowych w 688 placówkach prowadzących dożywianie.

Z informacji gmin wynika, iż nie wszystkie osoby spełniające określone w ustawie przesłanki korzystały z przewidzianych ustawą świadczeń. Poza Programem pozostało 65 osób, (w roku poprzednim 97) z czego 54 (2008- 95) osoby z powodu niechęci rodziców i dzieci do korzystania z posiłków, a 11 (w roku poprzednim 2) osób z innych powodów.

8.3 Krajowy Program Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie

Krajowy Program Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie został ustanowiony 25 września 2006 r. uchwałą Rady Ministrów Nr 162/2006 zgodnie z przepisem art. 10 ustawy z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie⁴ i będzie realizowany w latach 2006 – 2016.

Infrastruktura instytucji pomagających ofiarom przemocy w rodzinie

Gminy

W ciągu 2009 r. na terenie gmin pomoc uzyskały 1.104 osoby w ramach *interwencji kryzysowej* (1.321 osób w roku 2008); 232 osoby skorzystały z *innych form pomocy*, m.in. otrzymanie mieszkania socjalnego, działania terapeutyczne (614 w 2008 r.). Wśród osób, którym udzielono pomocy, blisko 25 % (w roku ub. – 19 %) stanowiła pomoc skierowana do dzieci.

Ponadto gminy wypełniły 294 Niebieskie Karty (tj. o 20 Kart więcej niż w roku ubiegłym), z czego 44 (ok. 15 %) zostało przekazanych instytucjom działającym na rzecz osób pokrzywdzonych.

Działania interwencyjne podejmowane były w stosunku do 37 sprawców przemocy na terenie 9 gmin; w 6 przypadkach działanie polegało na izolowaniu sprawców od ofiar. Nie podjęto działań dotyczących kierowania sprawców do wykonywania prac społecznie

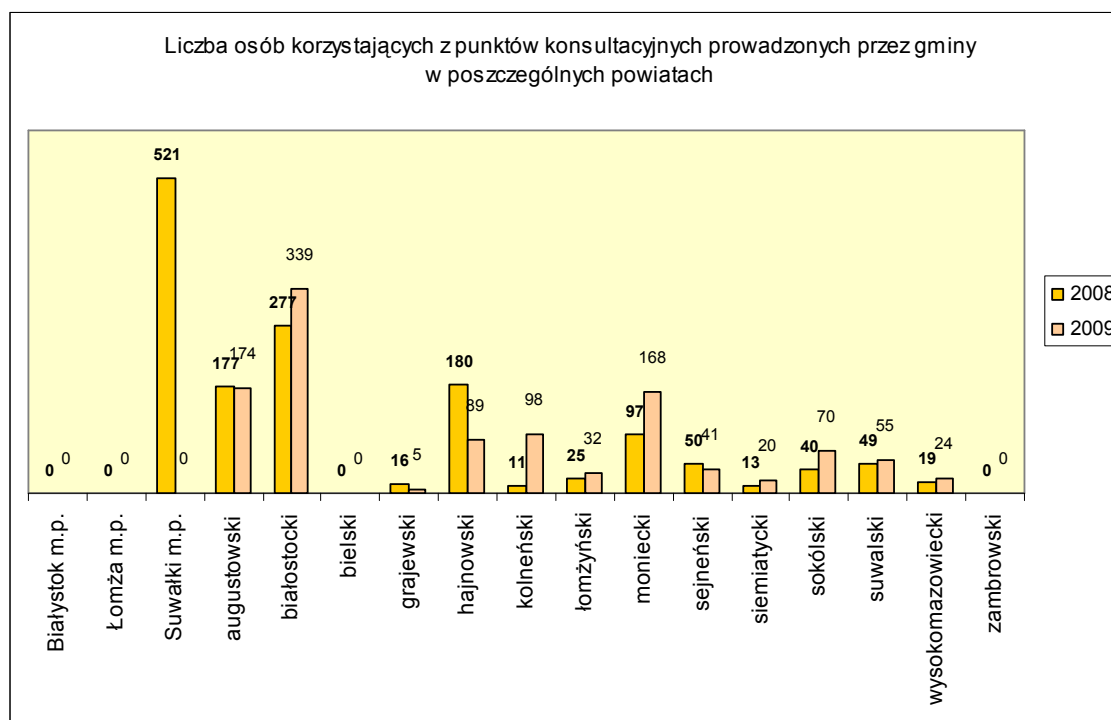
⁴ (Dz. U. Nr 180 poz. 1493)

użytecznych; w 2 przypadkach podjęto działanie polegające na eksmisji sprawcy z zajmowanego lokalu.

Podobnie jak w roku poprzednim, w 2009 r. w żadnej gminie nie był prowadzony ośrodek wsparcia dla ofiar przemocy w rodzinie.

Natomiast w 41 gminach funkcjonowały punkty konsultacyjne, informacyjne, itp. Największa ich ilość działa w gminach powiatów: białostockiego – 9, sokólskiego – 6, hajnowskiego i suwalskiego – po 5, augustowskiego i monieckiego – po 4; najmniejsza natomiast w gminach na terenie powiatów bielskiego, sejneńskiego i siemiatyckiego – po 2 oraz grajewskiego, wysokomazowieckiego, kolneńskiego i łomżyńskiego – po 1. Działające w Białymstoku punkty konsultacyjno-informacyjne dla ofiar przemocy w rodzinie prowadzone są przez organizacje pozarządowe. Natomiast w Łomży, Suwałkach oraz gminach powiatu zambrowskiego punkty takie w ogóle nie funkcjonowały.

Najwięcej osób skorzystało z pomocy punktów konsultacyjnych prowadzonych w powiatach: białostockim – 339, augustowskim – 174, monieckim - 168; najmniej zaś na terenie powiatów wysokomazowieckiego – 24, siemiatyckiego – 20 i grajewskiego – 5.

Powiaty

W 2009 r. powiaty prowadziły:

- 9 punktów konsultacyjnych,
- 9 ośrodków interwencji kryzysowej (w tym 1 prowadzony przez powiat miejski Łomża jako zadanie gminy oraz 1 prowadzony przez podmiot niepubliczny, dofinansowany z budżetu powiatu; funkcjonował do końca I półrocza 2009),

- 2 specjalistyczne ośrodki wsparcia dla ofiar przemocy w rodzinie.

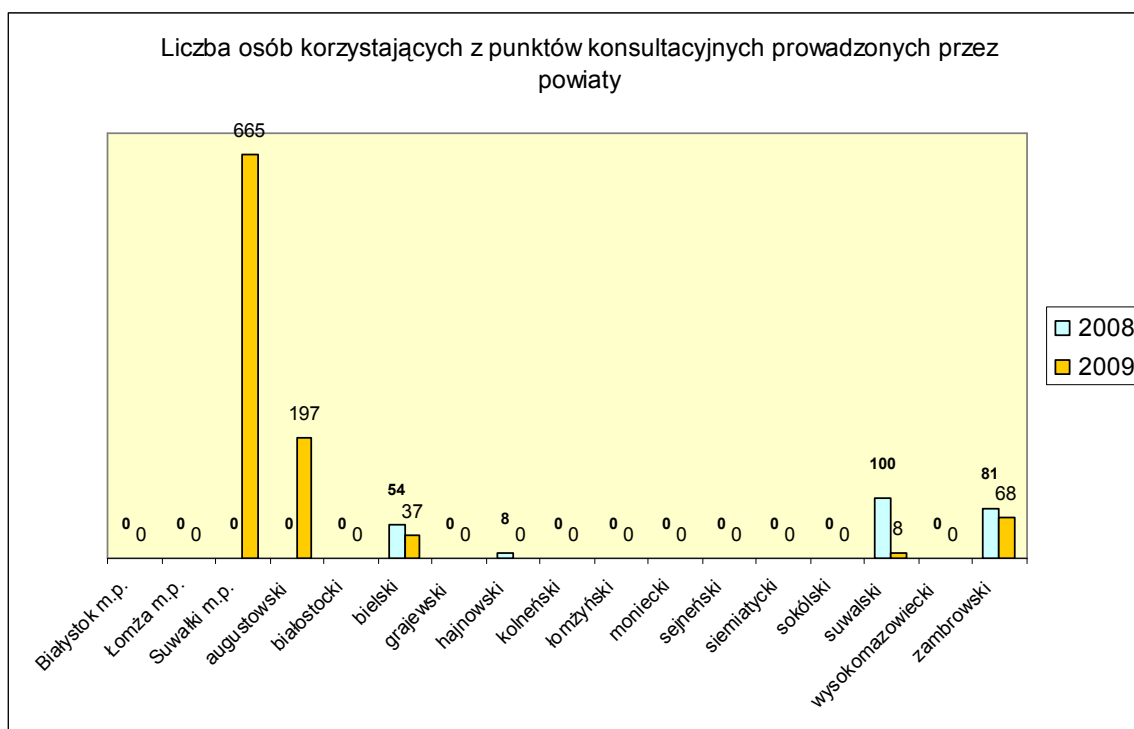
Z pomocy ww. instytucji skorzystało 1.696 osób, w tym: z pomocy punktów konsultacyjnych – 975 osób (134 osoby w 2008 r.), z pomocy OIK – 762 osób, w tym 142 z pomocy całodobowej (1.602 osoby, w tym 171 z pomocy całodobowej w 2008 r.), natomiast w specjalistycznych ośrodkach wsparcia pomoc uzyskało 270 osób, w tym 62 z całodobowego schronienia (103 osoby w roku ubiegłym, w tym 29 ze schronienia w SOW w Kolnie).

Na terenie 6 powiatów prowadzone były działania interwencyjne, skierowane łącznie do 569 osób stosujących przemoc w rodzinie (438 osób w roku 2008), z czego w 2 przypadkach działania polegały na izolowaniu sprawców od ofiar (88 przypadków w 2008 r.). W 8 powiatach 201 osób zostało poddanych oddziaływaniom korekcyjno-edukacyjnym dla sprawców przemocy w rodzinie (tj. o 4 osoby więcej niż w roku 2008).

Żaden z powiatów nie prowadził ośrodka wsparcia ani domu dla matek z małoletnimi dziećmi i kobiet w ciąży, natomiast we wszystkich powiatach pomocy w sprawach indywidualnych z zakresu przemocy udzielają także powiatowe centra pomocy rodzinie. Ogółem w powiatach udzielono wsparcia 3.131 osobie w ramach *interwencji kryzysowej* (1.395 w 2008r.), 197 osobom w ramach pomocy całodobowej (224 osobom w roku poprzednim); 584 osoby skorzystały z innych form pomocy (319 w roku 2008).

Ponadto powiaty wypełniły 230 Niebieskich Kart (tj. o 17 więcej niż w roku poprzednim), z czego niecałe 7 % zostało przekazanych instytucjom działającym na rzecz osób pokrzywdzonych.

- ❖ Punkty konsultacyjne prowadzone przez powiat funkcjonowały w powiatach: suwalskim i powiecie miejskim Suwałki – po 3 oraz po 1 w powiatach: augustowskim, bielskim i zambrowskim.

- ❖ W województwie funkcjonowało 8 Ośrodków Interwencji Kryzysowej prowadzonych w 6 powiatach (po 2 na terenie powiatu monieckiego i powiatu miejskiego Suwałki). Placówki te dysponowały łącznie 62 miejscami całodobowego pobytu, a z ich pomocy skorzystało w 2009 r. 451 osób, w tym 135 osób uzyskało pomoc w formie całodobowego schronienia.
- ❖ Specjalistyczne ośrodki wsparcia dla ofiar przemocy w rodzinie funkcjonują w powiatach kolneńskim i suwalskim, w strukturach PCPR. Ośrodki są jednostkami o zasięgu wojewódzkim, prowadzonymi przez powiat jako zadanie z zakresu administracji rządowej. Dysponują łącznie 24 miejscami całodobowego pobytu.

W 2009 r. uruchomiono Hostel suwalskiego SOW.

Krajowy Program Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie zakłada realizację strategii pomocowych kierowanych do ofiar przemocy w rodzinie, między innymi poprzez rozwój sieci instytucji wspierających ofiary przemocy w rodzinie, tworzenie warunków umożliwiających ofiarom przemocy otrzymanie w pierwszej kolejności mieszkań socjalnych (z tej formy pomocy skorzystało ogółem zaledwie 13 rodzin) oraz opracowanie i realizację programów ochrony ofiar przemocy z udziałem Policji, prokuratury, kuratorów sądowych. Program zakłada też podejmowanie działań wspierających i terapeutycznych: wspieranie ofiar przemocy w rodzinie w przezwyciężaniu sytuacji kryzysowej oraz przerwanie cyklu przemocy, a także zapobieganie kolejnym aktom przemocy w rodzinie.

Programami ochrony ofiar przemocy objęto w roku ubiegłym 54 osoby (dwukrotnie

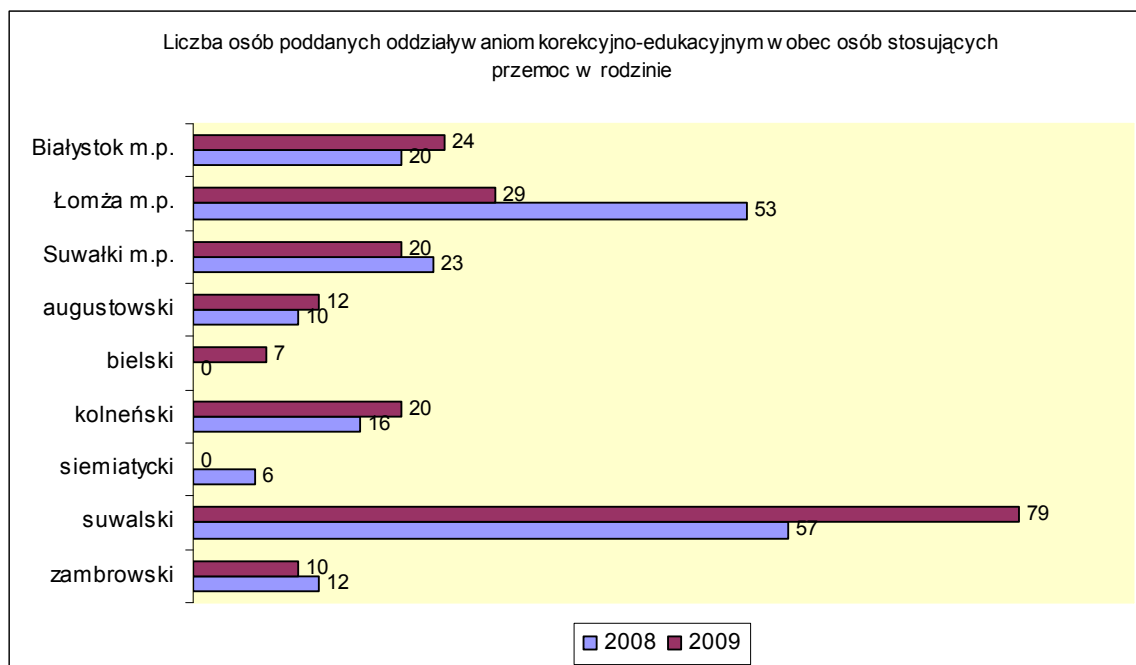
więcej niż w roku 2008) na terenie 6 gmin i 3 powiatów.

Samorządy gminne i powiatowe opracowały i realizują programy terapeutyczne dla ofiar przemocy w rodzinie. W 2009 r. z tej formy pomocy skorzystało 419 osób, w tym 86 w gminach oraz 333 w powiatach (dla porównania – w 2008 r. z tej formy pomocy skorzystały łącznie 624 osoby, w tym 497 w gminach oraz 127 w powiatach).

W wielu gminach i powiatach terminem „programy terapeutyczne” określa się również inne działania, niemające charakteru stricte terapeutycznego, jednak w znacznym stopniu przyczyniające się do udzielania wsparcia osobom i rodzinom poszkodowanym w wyniku przemocy, min. działania wspierające rodziców i opiekunów, specjalistyczna pomoc dzieciom z rodzin dysfunkcyjnych, szeroko rozumiane poradnictwo i praca socjalna.

Realizacja programów korekcyjno – edukacyjnych dla sprawców przemocy w rodzinie jest zadaniem zleconym samorządom powiatowym. Programy te, oprócz oddziaływań edukacyjnych, obejmują również praktyczne ćwiczenia korygujące zachowania i postawy związane z przemocą oraz rozwijające umiejętności samokontroli i konstruktywnego rozwiązywania konfliktów.

W 2009 r. programami korekcyjno - edukacyjnymi zostało objętych 201 sprawców. Programy były prowadzone w 8 powiatach (w tym 3 powiaty grodzkie). Koszt realizacji programów korekcyjno-edukacyjnych dla sprawców wyniósł w 2009 r. nieco ponad 284 tys. zł.

Samorządy gminne i powiatowe od wielu lat realizują zadania zmierzające do zmniejszenia skali zjawiska przemocy w rodzinie. Działania te często napotykają wiele przeszkód, min. brak wyspecjalizowanej kadry (zwłaszcza na terenach małych gmin), niewystarczające środki finansowe, udzielanie pomocy przez pracowników instytucji

w ramach swoich kompetencji, co często przynosi niewystarczające efekty.

Dlatego dobrą praktyką wydaje się być systematyczne budowanie lokalnych koalicji na rzecz przeciwdziałania przemocy w rodzinie, a także zespołów interdyscyplinarnych pracujących wieloaspektowo z ofiarą i sprawcą przemocy.

Należy podkreślić ogromną rolę organizacji pozarządowych w działaniach zmierzających do zapobiegania przemocy w rodzinie i niwelowania jej negatywnych skutków, które na terenie naszego województwa prowadzą ok. 200 placówek wspierających ofiary i sprawców przemocy (ośrodki wsparcia rodziny, świetlice szkolne i socjoterapeutyczne, punkty konsultacyjno-informacyjne, kluby AA itp.).

8.4 Program Wspierania Jednostek Samorządu Terytorialnego w budowaniu lokalnego systemu opieki nad dzieckiem i rodziną

Podobnie jak w latach poprzednich, w roku 2009 Minister Pracy i Polityki Społecznej ogłosił konkurs na realizację zadań wynikających z przyjętego w 2006 r. Programu Wspierania Jednostek Samorządu Terytorialnego w Budowaniu Lokalnego Systemu Opieki nad Dzieckiem i Rodziną, przeznaczając na ten cel 7.800.000 zł.

Sejm RP ustanowił rok 2009 Rokiem Rodzinnej Opieki Zastępczej. W związku z tym, w ramach konkursu dofinansowywane były działania na rzecz rozwoju rodzinnej pieczy zastępczej w samorządach lokalnych.

Za priorytetowe przyjęto następujące zadania: Promocja i edukacja w zakresie tworzenia rodzinnych form pieczy zastępczej; Tworzenie niespokrewnionych z dzieckiem rodzin zastępczych, zawodowych niespokrewnionych z dzieckiem rodzin zastępczych oraz rodzinnych domów dziecka; Tworzenie infrastruktury niezbędnej dla dobrego funkcjonowania rodzinnej pieczy zastępczej, w tym rodzin zastępczych (dostęp do specjalistów z różnych dziedzin oraz do różnych form wsparcia rodzin zastępczych) oraz tworzenie jednostek specjalistycznego poradnictwa dla rodzin naturalnych, zastępczych oraz adopcyjnych; Wspieranie istniejących niespokrewnionych rodzin zastępczych i zawodowych niespokrewnionych z dzieckiem rodzin zastępczych oraz rodzinnych domów dziecka poprzez m.in. dofinansowanie dodatkowych szkoleń w zakresie m.in. doskonalenia umiejętności opiekuńczo –wychowawczych.

O dotacje mogły ubiegać się jednostki samorządu terytorialnego szczebla gminnego, powiatowego i wojewódzkiego. Przy ocenie programów opracowanych i zgłaszanych przez jednostki samorządu terytorialnego szczególnie promowane były programy budowania lokalnego systemu opieki nad dzieckiem i rodziną, realizowane we współpracy z organizacjami pozarządowymi w oparciu o partnerstwo lokalne.

Do Wydziału Polityki Społecznej Podlaskiego Urzędu Wojewódzkiego w Białymstoku

wpłynęło 12 programów, złożonych przez 9 jednostek samorządu terytorialnego województwa podlaskiego. Łączny koszt realizacji zadań określonych w programach wyniósł 544.840 zł, w tym wnioskowana dotacja – 389.778 zł (w 2008 r. – 583.142,64 zł). Pozytywnie oceniono 11 programów, zasadnych merytorycznie. Jeden projekt nie mieścił się w kryteriach konkursu i został zaopiniowany negatywnie.

Minister Pracy i Polityki Społecznej przyjął do realizacji wszystkie 11 pozytywnie zaopiniowanych projektów, przyznając im dotację w łącznej wysokości 304.800 zł (w 2008 r. - 275.372 zł):

1. Starostwo Powiatowe w Hajnówce – Propagowanie idei rodzicielstwa zastępczego pn. "Profesjonalna i czuła rodzina"
2. Urząd Miejski w Drohiczynie – Budowanie lokalnego systemu opieki nad dzieckiem i rodziną poprzez utworzenie i prowadzenie jednostki specjalistycznego poradnictwa dla rodzin: naturalnych, zastępczych oraz adopcyjnych, działającej przy MGOPS Drohiczyn
3. Miasto Suwałki – Zawodowa rodzina zastępcza - mój dom
4. Zarząd Powiatu Białostockiego – Powiatowa akcja promująca tworzenie rodzin zastępczych - "Szukam Mamy, Szukam Taty" - kontynuacja projektu realizowanego w 2006 r. oraz program wspierania funkcjonujących rodzin zastępczych
5. Miasto Białystok – Kampania społeczna "Podarujmy im rodzinny dom" - po raz trzeci
6. Miasto Białystok – Edukacyjne wspieranie zawodowych rodzin zastępczych i rodzinnych domów dziecka - opieka nad dzieckiem krzywdzonym i wykorzystywanym seksualnie
7. Miasto Białystok – Pogotowie rodzinne II
8. Miasto Białystok – „Odzyskać grunt pod nogami"
9. Powiat Siemiatycki - Specjalistyczne poradnictwo rodzinne
10. Powiat Zambrowski – Punkt konsultacyjno-informacyjny dla rodzin naturalnych, zastępczych oraz adopcyjnych
11. Urząd Miasta – Kolno – „Blisko, bliżej, razem”
12. Powiat Suwalski – Uzupełnienie elementów lokalnego programu opieki nad dzieckiem i rodziną w powiecie Suwalskim w obszarze prorodzinnych form opieki nad dzieckiem i rodziną.

8.5 Program „Oparcie społeczne dla osób z zaburzeniami psychicznymi”

Program „Oparcie społeczne dla osób z zaburzeniami psychicznymi” został przyjęty przez Ministra Pracy i Polityki Społecznej w 2006 roku. Celem programu jest umożliwienie osobom z zaburzeniami psychicznymi, a zwłaszcza osobom przewlekle psychicznie chorym i upośledzonym umysłowo, a także ich rodzinom przezwyciężanie trudnych sytuacji życiowych

pojawiających się zwłaszcza w związku z wykluczeniem społecznym omawianej grupy osób, których nie są one w stanie pokonać, wykorzystując własne uprawnienia, zasoby i możliwości.

Podobnie jak w latach ubiegłych, w ramach Programu Minister Pracy i Polityki Społecznej ogłosił w 2009 roku otwarty konkurs ofert na finansowe wsparcie realizacji projektów z zakresu organizacji i funkcjonowania sieci oparcia społecznego dla osób z zaburzeniami psychicznymi, przeznaczając na realizację tego zadania kwotę 3.000.000 zł.

O dotację mogli ubiegać się, po uzyskaniu opinii wojewody dotyczącej projektowanego przedsięwzięcia, jednostki samorządu terytorialnego szczebla gminnego, powiatowego i wojewódzkiego, organizacje pozarządowe, jeżeli ich cele statutowe obejmowały prowadzenie działalności w zakresie pomocy społecznej.

Do Wydziału Polityki Społecznej wpłynęło 10 programów (8 w 2008 r.), złożonych przez 7 jednostek samorządu terytorialnego oraz 3 organizacje pozarządowe. Łączny koszt realizacji zadań określonych w programach wyniósł 461.058 zł, w tym wnioskowana dotacja – 405.272 zł. Wszystkie projekty zaopiniowano pozytywnie pod względem merytorycznym.

Minister Pracy i Polityki Społecznej przyznał dotację na wsparcie realizacji dwóch projektów:

1. Powiat Suwalski – „Poznajmy swoje możliwości. Aktywizujemy kompleksowo, podtrzymujemy rozwój umiejętności”
2. m. Białystok – „Po ten kwiat...” Organizacja Przeglądu Piosenki Biesiadnej”

Łączna wysokość dotacji wyniosła 146.000 zł.

8.6 Krajowy Program Zapobiegania Niedostosowaniu Społecznemu i Przystępczości Wśród Dzieci i Młodzieży

Program, przyjęty przez Radę Ministrów w 2004 r., ma na celu skoordynowanie przedsięwzięć wszystkich podmiotów zobligowanych ustawowo do prowadzenia działań zapobiegawczych oraz włączenie w nie samorządu terytorialnego i organizacji pozarządowych w celu podjęcia działań na rzecz zmniejszenia rozmiarów niedostosowania społecznego i przystępczości wśród dzieci i młodzieży, jako podstawowego przejawu demoralizacji.

Zapobieganie niedostosowaniu społecznemu i przystępczości wśród dzieci i młodzieży wymaga podjęcia działań uprzedzających, powstrzymujących i interwencyjnych. Są one, przez jednostki zaangażowane w realizację Programu, systematycznie i równolegle prowadzone w obszarach: zdrowia, wychowania, edukacji, kultury, rozwoju aktywności i samorządności obywatelskiej oraz podejmowane są rozwiązania ekonomiczne, inwestycyjne, prawne i porządku publicznego.

Za realizację Programu odpowiedzialne są władze gmin, powiatów i województwa samorządowego. Koordynatorem działań w zakresie zadań rządowych w województwie jest Wojewoda, który realizuje Program we współpracy z Prezesem Sądu Okręgowego, Dyrektorem Wydziału Polityki Społecznej i Kuratorem Oświaty.

Działania interwencyjne i resocjalizacyjne ujęte w module III Programu pn. „Probacja Alternatywna dla Pobytu Młodzieży w Placówkach Resocjalizacyjnych i Zakładach Poprawczych” realizowane są przez powiatowe centra pomocy rodzinie. Z informacji kwartalnych składanych Wojewodzie przez te jednostki wynika, iż na terenie powiatów zostało zapewnione min.:

- pomoc finansowa i rzeczowa na usamodzielnienie wychowanków opuszczających placówki resocjalizacyjne i zakłady poprawcze,
- poradnictwo psychologiczno-pedagogiczne,
- postępowania mediacyjne,
- zajęcia grupowe, prelekcje, pogadanki, poradnictwo,
- realizowanie strategii informacyjno-edukacyjnych oraz szeroko rozumiana pomoc profilaktyczno-wychowawcza.

Przez 4 lata realizacji i doskonalenia systemu probacji alternatywnej, min. poprzez informowanie na naradach szkoleniowych organizowanych dla jednostek samorządu terytorialnego o założeniach, celach i metodach realizacji Programu, szerokiej akcji informacyjnej, prowadzonej także przez Kuratorium Oświaty, policję, sądy i jednostki organizacyjne pomocy społecznej, zmobilizowano samorządy w zakresie tworzenia i realizacji lokalnych systemów resocjalizacji i wychowania oraz poszerzono ofertę form wsparcia dla dzieci z rodzin dysfunkcyjnych, zagrożonych wykluczeniem społecznym. W modyfikowanych strategiach rozwiązywania problemów społecznych coraz częściej pojawia się zadanie zapobiegania niedostosowaniu społecznemu i przestępczości wśród dzieci i młodzieży, wypracowywane są zasady środowiskowych systemów resocjalizacji i wychowania, zacieśniana jest współpraca między jednostkami samorządu terytorialnego, organizacjami i instytucjami oraz innymi podmiotami, których cele statutowe dotyczą między innymi profilaktyki, wychowania i resocjalizacji.

Pojawiają się również sygnały dotyczące utrudnień w realizacji Programu, podobnie jak w roku ubiegłym są to: niedostateczne środki finansowe; braki kadrowe i lokalowe, brak alternatywnych form spędzania czasu wolnego, a także mała ilość organizacji pozarządowych realizujących zadania probacji. Jako przyczyny pozostawiania osób poza systemem wsparcia wskazywano brak odpowiednich postanowień sądowych oraz brak współpracy ze strony rodziny.

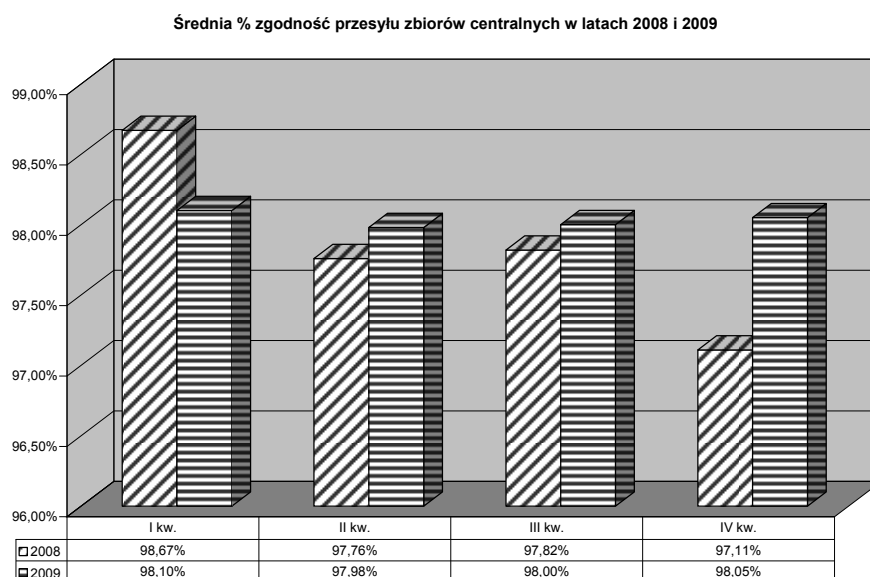
IX. REALIZACJA ZADAŃ W ZAKRESIE UTRZYMANIA I ROZWOJU SYSTEMU INFORMATYCZNEGO W JEDNOSTKACH ORGANIZACYJNYCH POMOCY SPOŁECZNEJ

We wszystkich jednostkach organizacyjnych pomocy społecznej na poziomie gminy (132 jops: 14 powiatowych centrów pomocy rodzinie, 3 ośrodki pomocy społecznej w miastach na prawach powiatu i 115 ośrodków w pozostałych gminach) systemy informatyczne do obsługi zadań pomocy społecznej funkcjonują prawidłowo. Brak jest oprogramowania do zadań pomocy społecznej realizowanych w Regionalnym Ośrodku Pomocy Społecznej.

Ośrodki realizowały zadania w zakresie utrzymania i rozwoju systemu informatycznego – podobnie jak w latach poprzednich – na podstawie opracowanej przez Ministerstwo Pracy i Polityki Społecznej w 2006 r. „Koncepcji utrzymania i rozwoju Systemu Informatycznego w Jednostkach Organizacyjnych Pomocy Społecznej (aplikacja Pomocy Społecznej)”. Zgodnie z nią, ustalone zostały progi zgodności przesyłanych w zbiorach centralnych danych na lata 2006-2008:

- I próg – zgodność w przedziale 0 – 20 %,
- II próg – zgodność w przedziale 20 % – 50 %,
- III próg – zgodność w przedziale 50 % – 75 %,
- IV próg – zgodność w przedziale 75 % – 90 %,
- V próg – zgodność powyżej 90 %.

Zgodność przesyłu zbiorów centralnych w województwie podlaskim jest zbliżona do 100 % i poziom ten utrzymuje się od 2007 r.

X. ORZEKANIE O NIEPEŁNOSPRAWNOŚCI

O uzyskanie statusu prawnej osoby niepełnosprawnej ubiegało się w 2009 r. - **1,63 %** populacji województwa (liczba wniosków łącznie – 19 530).

Złożenie wniosku o uzyskanie orzeczenia o niepełnosprawności (osoby przed 16 r. życia) lub stopniu niepełnosprawności (osoby powyżej 16 r. życia) często podyktowane jest chęcią skorzystania z różnych form pomocy społecznej.

Liczba i cel przyjętych wniosków o ustalenie niepełnosprawności i stopnia niepełnosprawności – 2009 r.

Lp.	Cel złożenia wniosku- 2009r.	Liczba	%
1	Odpowiednie zatrudnienie i szkolenie	4628	24 %
2	Uczestnictwo w warsztatach terapii zajęciowej	284	1,45 %
3	Konieczność zaopatrzenia w przedmioty ortopedyczne i środki pomocnicze	3682	19 %
4	Korzystanie z systemu środowiskowego wsparcia w samodzielnej egzystencji / korzystanie z usług socjalnych, opiekuńczych, terapeutycznych i rehabilitacyjnych /	3531	18 %
5	Zasiłek stały i świadczenie pielęgnacyjne	116	0,60 %
6	Zasiłek pielęgnacyjny	6126	31%
7	Korzystanie z karty parkingowej	495	2,50 %
8	Inne:	668	3,50 %
	Razem	19530	100%

Ok. 50 % wnioskujących o uzyskanie statusu osoby niepełnosprawnej chce skorzystać z różnych form pomocy społecznej, z czego większość z form pieniężnych (64 % wszystkich wniosków dotyczących pomocy społecznej).

Z danych statystycznych gromadzonych w powiatowych zespołach orzekających w woj. podlaskim wynika, iż nakładają się na siebie 2 problemy społeczne: bezrobocie i niepełnosprawność- 88 % osób zaliczonych do jednego z 3 stopni niepełnosprawności – nie pozostaje w zatrudnieniu.

XI. FINANSOWANIE ZADAŃ

W roku 2009 na realizację zadań pomocy społecznej wydatkowano **413.490.572 zł**, w roku 2008 - **414.592.422 zł**.

Powyższe środki wykorzystano:

1. Na sfinansowanie pobytu w Domu Dziecka w Białowieży jednego dziecka cudzoziemca opłacanego przez powiat Siemiatycki oraz na wypłatę comiesięcznego dodatku do

wynagrodzeń pracowników socjalnych zatrudnionych w pełnym wymiarze czasu pracy, realizującego pracę socjalną w środowisku wydatkowano w wysokości oraz na osiągnięcie standardów w placówkach opiekuńczo-wychowawczych - 150.797 zł, w roku 2008 na realizację przedmiotowego zadania wydatkowano 164.122zł (92 %).

2. Na utrzymanie mieszkańców dotowanych w 21 domach pomocy społecznej oraz na dofinansowanie realizacji zadań w zakresie osiągnięcia standardów w domach pomocy społecznej – 27.897.905 zł, w 2008 roku - 34.594.595 zł (81 %).

Na koniec m-ca grudnia 2009 roku, według nowych zadań finansowania wprowadzonych ustawą z dnia 13 listopada 2003 r. o dochodach jednostek samorządu terytorialnego, w domach pomocy społecznej przebywało 1507 „dotowanych „mieszkańców”. Na przestrzeni 2009 roku było 120 „dotowanych” mieszkańców.

Środki wydatkowano na utrzymanie mieszkańców dotowanych w 21 domach pomocy społecznej, na dofinansowanie realizacji zadań w zakresie osiągnięcia standardów w domach pomocy społecznej oraz na pracowników socjalnych.

Na koniec grudnia 2008 r w domach pomocy społeczne przebywało 1.627 „ dotowanych mieszkańców”.

3. Na utrzymanie 9 środowiskowych domów samopomocy o 246 miejscach. środowiskowych domów samopomocy i 4 powiatowych ośrodków wsparcia dla osób z zaburzeniami psychicznymi, na dodatki dla pracowników socjalnych zatrudnionych w pełnym wymiarze czasu pracy oraz na utrzymanie Specjalistycznego Ośrodka Wsparcia dla Ofiar Przemocy w Rodzinie w Kolnie i utworzenie Specjalistycznego Ośrodka Wsparcia dla Ofiar Przemocy w Rodzinie w powiecie suwalskim – 6.398.921 zł,
w 2008 roku – 5.990.081 zł (106,8 %)
4. Na wypłatę świadczeń rodzinnych i świadczeń z funduszu alimentacyjnego oraz na realizację zadania w zakresie koordynacji świadczeń rodzinnych realizowanego przez samorząd województwa podlaskiego w 2009 roku wykorzystano środki w kwocie – 270.701.701 zł, w roku 2008 – 273.396.877 zł (99 %)

W ramach wydatkowanych środków wypłacono świadczenia rodzinne i świadczenia z funduszu alimentacyjnego:

	Liczba wypłaconych świadczeń w 2009 roku	Liczba wypłaconych świadczeń w 2008 roku
Zasiłki rodzinne	1.485.056	1.666.071
Dodatki do zasiłków rodzinnych	701.753	760.649
Zasiłki pielęgnacyjne	255.110	230.922
Świadczenia pielęgnacyjne	21.432	21.042
Jednorazowa zapomoga z tytułu urodzenia się dziecka	11.937	11.947
Świadczenia z funduszu alimentacyjnego	104.394	24.268
Zaliczka alimentacyjna	-	73.486

5. Na opłacenie składki na ubezpieczenie zdrowotne opłacane za osoby pobierające niektóre świadczenia z pomocy społecznej oraz niektóre świadczenia rodzinne - 1.684.668 zł w 2008 roku wydatkowano 1.576.126 zł (105,9 %).
6. Na wypłatę zasiłków stałych i dofinansowanie wypłaty zasiłków okresowych - 55.458.963 zł, w 2008 roku na realizację tego zadania wydatkowano – 51.991.753 zł ((106,7 %).
7. Na wypłatę comiesięcznego dodatku do wynagrodzeń pracowników socjalnych, realizujących pracę socjalną w środowisku zatrudnionych w powiatowych centrach pomocy rodzinie - 46.050 zł, w 2008 roku wykorzystano środki w kwocie - 45.633 zł (100,9 %).
8. Na utrzymanie 118 ośrodków pomocy społecznej - 16.916.752 zł, w 2008 roku na realizację tego zadania wydatkowano środki w kwocie 16.735.457 zł (101,1 %).
9. Na wypłatę comiesięcznego dodatku do wynagrodzeń pracowników socjalnych, realizujących pracę socjalną w środowisku zatrudnionych w ośrodkach interwencji kryzysowej – 15.500 zł, w 2008 roku wykorzystano środki w kwocie – 12.750 zł (121,6 %) oraz środki w kwocie 109.694 zł na dofinansowanie Sieci Ośrodków Interwencji Kryzysowej wynikających z Krajowego Programu Zwalczenia i Zapobiegania Handlu Ludźmi.
10. Na wypłatę comiesięcznego dodatku do wynagrodzeń pracowników socjalnych, realizujących pracę socjalną w środowisku zatrudnionych w ośrodkach adopcyjno opiekuńczych - 4.637 zł, w 2008 roku wykorzystano środki w kwocie – 6.000 zł (77,3 %).
11. Na finansowanie świadczonego specjalistycznych usług opiekuńczych przez ośrodki pomocy

społecznej - 2.039.205 zł, w 2008 roku wydatkowano środki w kwocie - 2.142.881 zł (95,2 %).

12. Na realizację programu pomocy cudzoziemcom, którzy uzyskali w Rzeczypospolitej Polskiej status uchodźcy lub ochronę uzupełniającą oraz na wypłatę zasiłków celowych a także schronienia, posiłku oraz niezbędnego ubrania cudzoziemcom, którzy uzyskali zgodę na pobyt tolerowany na terytorium RP – 4.488.023 zł, w 2008 roku wydatkowano - 1.139.978 zł (393,7 %). Na przestrzeni 2009 roku znacznie zwiększyła się liczba cudzoziemców ze statusem uchodźcy lub ochroną uzupełniającą.
13. Na pomoc pieniężną dla rodziny rolniczej z ternu gminy Bielsk Podlaski, której gospodarstwo rolne zostało dotknięte suszą w 2006r. na podstawie rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 29 sierpnia 2006 r. w sprawie szczegółowych warunków realizacji programu pomocy dla gospodarstw rolnych w celu złagodzenia skutków suszy- 1000 zł.
14. Na pokrycie kosztów świadczeń kwalifikowanych komponentu B2 finansowanych w całości ze środków pochodzących z pożyczki Banku Światowego w ramach Poakcesyjnego Programu Wsparcia Obszarów Wiejskich na realizację usług społecznych w ramach Programu Integracji Społecznej - 3.040.361 zł. W 2008 roku wydatkowano środki w kwocie 2.449.658 zł (124,11 %).
15. Na wypłatę zasiłków celowych producentom rolnym poszkodowanym w wyniku powodzi | w 2009 r. (zgodnie z rozporządzeniem Rady Ministrów z dnia 5 października 2009 r. w sprawie szczegółowych warunków realizacji programu pomocy dla rodzin rolniczych, w których gospodarstwach rolnych i działach specjalnych produkcji rolnej powstały szkody spowodowane przez powódź w 2009 r. gospodarstwach rolnych i działach specjalnych produkcji rolnej powstały szkody spowodowane przez powódź w 2009r. – 105.000 zł.
16. Na realizację programu wieloletniego „Pomoc państwa w zakresie dożywiania” - 24.220.930 zł, w roku 2008 wydatkowano środki w kwocie - 22.303.195,04 zł.
17. Na realizację programów korekcyjno-edukacyjnych dla sprawców przemocy w rodzinie - 305.171 zł, w 2008 roku na realizację tego zadania wydatkowano – 256.234 zł (119,1 %).
18. Na finansowe wspieranie programów w obszarze pomocy społecznej realizowanych przez uprawnione podmioty - 14.988 zł. W 2008 roku na realizację tego zadania wydatkowano – 222.999 zł (6,72 %).

XII. DZIAŁALNOŚĆ KONTROLNA W POMOCY SPOŁECZNEJ

W 2009 r. pracownicy Wydziału Polityki Społecznej przeprowadzili 67 kontroli z zakresu realizacji zadań z ustawy o pomocy społecznej, w tym:

1. **8 kontroli** kompleksowych w ośrodkach pomocy społecznej, stwierdzając między innymi:
- w 4 ośrodkach, stan zatrudnienia pracowników socjalnych był sprzeczny z określonym w art. 110 ust. 11 ustawy o pomocy społecznej. tj. było ich mniej niż 1 na 2.000 mieszkańców, bądź nie był zapewniony wskaźnik „nie mniej, niż trzech pracowników”,
 - w 2 ośrodkach pracownicy socjalni, poza zadaniami wynikającymi z ustawy o pomocy społecznej, realizowali zadania wynikające z ustawy z dnia 28 listopada 2003 r. o świadczeniach rodzinnych (Dz. U. z 2006 r. Nr 139, poz. 992, ze zm.), dodatkowo naruszając normy zatrudnienia pracowników socjalnych określone w ustawie o pomocy społecznej,
 - w 4 ośrodkach stwierdzono brak wydanych legitymacji dla pracowników socjalnych pracujących w terenie, wg wzoru stanowiącego załącznik nr 1 do rozporządzenia Ministra Polityki Społecznej z dnia 19 kwietnia 2005r. w sprawie rodzinnego wywiadu środowiskowego (Dz. U. Nr 77, poz. 672, ze zm.),
 - w 1 z Ośrodków kierownik pobierał comiesięczny dodatek do wynagrodzenia w wysokości 125 zł, natomiast pracownik socjalny zatrudniony w pełnym wymiarze czasu pracy otrzymywał go w niepełnej wysokości tj. 125 zł. - co jest niezgodne z art. 121 ust. 3a ustawy z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej (Dz. U. 2009 r. Nr 175, poz. 1362, ze zm.),
 - w 4 ośrodkach obsługę finansowo-księgową prowadził Urząd Gminy, co jest niezgodne z art. 54 ustawy z dnia 27 sierpnia 2009 r. o finansach publicznych – Dz. U. Nr 157, poz. 1240,
 - w 3 ośrodkach usługi specjalistyczne dla osób z zaburzeniami psychicznymi sprawowały osoby, które nie spełniały wymagań określonych w § 3 rozporządzenia Ministra Polityki Społecznej z dnia 22.09.2005r. w sprawie specjalistycznych usług opiekuńczych (Dz. U. Nr 189, poz. 1598, ze zm.),
 - tylko w 2 gminach gminna strategia rozwiązywania problemów społecznych była opracowana prawidłowo, natomiast w pozostałych stwierdzono nieprawidłowości, polegające w szczególności na braku w treści strategii diagnozy gminy uwzględniającej cały kontekst społeczny i gospodarczy, w jakim funkcjonuje społeczność lokalna, braku jasno sprecyzowanych kierunków działań, ich harmonogramu w czasie i wskazania wielkości oraz źródeł finansowania,
 - wszystkie skontrolowane gminy utworzyły gminne systemy profilaktyki opieki nad dzieckiem i rodziną, jednakże w 6. przypadkach ich treść nie posiadała diagnozy środowiska lokalnego w zakresie potrzeb, możliwości i zagrożeń dotyczących dziecka i

rodziny, we wszystkich przypadkach nie oszacowano środków finansowych na realizację działań wymienionych w programie, jak również nie opracowano harmonogramu ww. działań w czasie,

- nieprawidłowości w zakresie przyznawania i wypłacania zasiłków okresowych i celowych, które polegały w szczególności na błędnym ustalaniu dochodu, na podstawie niekompletnych dokumentów potwierdzających sytuację dochodową i majątkową strony, wydawaniu decyzji administracyjnych po terminie określonym w art. 35 kpa, przy czym nie zawiadomiono strony o przyczynach nie załatwienia sprawy w terminie oraz nie wskazano nowego,
- nieprawidłowości w zakresie organizowania i świadczenia usług opiekuńczych, w tym specjalistycznych usług opiekuńczych w miejscu zamieszkania, z wyłączeniem specjalistycznych usług opiekuńczych dla osób z zaburzeniami psychicznymi, które polegały w szczególności na świadczeniu usługi opiekuńczych niezgodnie z wymiarem godzin określonym w decyzji przyznającej świadczenie, braku lub nieprawidłowym ustalaniu zakresu usług, okresu i miejsce świadczenia,
- uchybienia wynikające z realizacji organizowania i świadczenia specjalistycznych usług opiekuńczych w miejscu zamieszkania dla osób z zaburzeniami psychicznymi, które polegały na dokonywaniu zmian wymiaru godzinowego świadczonych usług bez zmiany decyzji przyznającej świadczenia, błędnym określaniu terminu wnoszenia opłaty za w/w usługi niezgodnym z terminem określonym w § 5 rozporządzenia Ministra Polityki Społecznej z dnia 22 września 2005r. w sprawie specjalistycznych usług opiekuńczych (Dz. U. Nr 189, poz. 1598, ze zm.).

2. **3 kontrole** w ośrodkach pomocy społecznej- realizacja zadań gminy wynikających z programu wieloletniego „Pomoc państwa w zakresie dożywiania”, stwierdzając nieprawidłowości:

- w stosunku do beneficjentów programu wymienionych w art. 3 pkt 1 c ustawy o ustanowieniu programu nie zapewniano gorących posiłków, a jedynie pomoc w formie zasiłków celowych na zakup posiłku lub żywności, oraz w formie rzeczowej, min. bonów żywnościowych,
- nie prowadzono dożywiania dzieci w żadnej formie w dniach wolnych od nauki, przerwach wakacyjnych, feriach zimowych i nie gwarantowano zastępczych form pomocy w postaci świadczeń pieniężnych na zakup posiłku lub żywności, zasiłku celowego, świadczenia z pomocy społecznej w formie pomocy rzeczowej, jak też świadczeń rzeczowych w postaci produktów żywnościowych,

- nie zapewniano obiadów w szkole wraz z rozpoczęciem roku szkolnego, nie przyznano również rodzinom zasiłków celowych na wrzesień,
 - nierzetelne sporządzanie sprawozdań z realizacji programu.
3. **14 kontroli w placówkach opiekuńczo-wychowawczych i ośrodkach adopcyjno-opiekuńczych** (w tym 12 kompleksowe, 1 sprawdzająca, 1 doraźna). Stwierdzone nieprawidłowości w zakresie przestrzegania standardu opieki i wychowania oraz obowiązujących standardów w zakresie świadczonych usług dotyczyły w szczególności:
- braku wymaganej liczby aneksów kuchennych w placówce,
 - niezapewnienia dzieciom odpowiedniej opieki w porze nocnej,
 - braku posiadania przez pracowników odpowiednich kwalifikacji wymaganych rozporządzeniem Ministra Pracy i Polityki Społecznej z dnia 19 października 2007 r. w sprawie placówek opiekuńczo-wychowawczych, do zajmowanych stanowisk,
 - prowadzenia przez placówki, w sposób nierzetelny oraz niespójnym ze sobą, indywidualnych planów pracy z dzieckiem i okresowych ocen sytuacji dziecka sporządzane przez stały zespół wychowanków.
4. **3 kontrole kompleksowe OAO w Białymstoku, Łomży i Suwałkach.** Przedmiotem kontroli była zgodność działania ośrodków z przepisami prawa oraz rzetelność prowadzonej dokumentacji. Nie stwierdzono nieprawidłowości. Ośrodki prawidłowo i rzetelnie wykonują swoje zadania, a dokumentacja prowadzona jest zgodnie z obowiązującymi wymogami.
5. **20 kontroli w domach pomocy społecznej** (9 kompleksowych, 10 doraźnych i 1 sprawdzająca). Stwierdzone nieprawidłowości dotyczyły w szczególności:
- nieokreślenia w umowie zlecającej prowadzenie dps kwalifikacji, jakie winne posiadać osoby zatrudnione w domu,
 - niezapewnienia mieszkańcom wyboru zestawu posiłków oraz całodobowego dostępu do produktów żywnościowych i napoi przez całą dobę,
 - niezawierania w dokumentacji z terapii zajęciowej efektów prowadzonych działań oraz celów, jakie zamierza się osiągnąć poprzez pracę z mieszkańcem uczestniczącym w danej formie terapii,
 - nieponoszenia odpłatności za leki do wysokości limitu ceny wszystkim mieszkańcom domu,
 - niezapewnienia wszystkim pracownikom zespołu terapeutyczno-opiekuńczego szkoleń

na temat praw mieszkańców, kierunków prowadzonej terapii oraz metod pracy z mieszkańcami,

- braku wymaganych kwalifikacji osoby zatrudnionej na stanowisku dyrektora domu,
- braku zapisów w Regulaminie w sprawie postępowania z depozytami wartościowymi dotyczących zapewnienia mieszkańcom swobodnego dostępu do ich środków finansowych zdeponowanych na koncie depozytowym,
- braku sprawnego systemu przyzywowo – alarmowego we wszystkich pokojach.

6. 12 kontroli w placówkach zapewniających całodobową opiekę (w tym 2 kompleksowe oraz 10 doraźnych, z czego 1 w związku z wnioskiem podmiotu o wydanie zezwolenia oraz 4 w związku ze wszczętym postępowaniem o ukaranie podmiotu za prowadzenie placówki bez zezwolenia Wojewody). Stwierdzone nieprawidłowości dotyczyły w szczególności nieprzestrzegania praw mieszkańców do godności i intymności poprzez niezapewnienie możliwości korzystania z indywidualnej odzieży i bielizny oraz brak kotar prysznicowych w łazienkach.

7. 7 kontroli kompleksowych w środowiskowych domach samopomocy oraz powiatowych ośrodkach wsparcia dla osób z zaburzeniami psychicznymi. Stwierdzone nieprawidłowości dotyczyły w szczególności:

- niedostosowania zatrudnienia pracowników merytorycznych do wskazówek MPiPS dotyczących organizacji i funkcjonowania środowiskowych domów samopomocy,
- niezapewnienia użytkownikom jednego posiłku dziennie,
- nieprzestrzegania wymaganej częstotliwości posiedzeń zespołu wspierająco - rehabilitacyjnego i oceniania efektów planów postępowania wspierająco - rehabilitacyjnego,
- nieuwzględniania w decyzjach kierujących zakresu usług, z których faktycznie korzysta użytkownik,
- nieprzestrzegania wymaganej częstotliwości aktualizowania rodzinnych wywiadów środowiskowych,
- nieprowadzenia dokumentacji z przeprowadzanych szkoleń wewnętrznych,
- niezapewnienia użytkownikom niepełnosprawnym intelektualnie kontaktu z psychologiem oraz niezapełnienia dokumentacji indywidualnej o opinię psychologa,
- niezapełnienia dokumentacji indywidualnej użytkownika o zaświadczenia lekarza psychiatry lub internisty, stwierdzające zasadność pobytu w środowiskowym domu samopomocy.

W roku 2009 r. do Wojewody Podlaskiego wpłynęło 28 skarg (w 2008r. - 17) z zakresu pomocy społecznej. Do rozpatrzenia właściwym organom przekazano 25 skarg, a 3 rozpatrzono we własnym zakresie. 3 skargi załatwiono we własnym zakresie w sposób negatywny i dotyczyły niewłaściwej opieki w stosunku do jednej z mieszkanek przebywającej w Prywatnym Ośrodku dla Osób Przewlekłe Psychiczenie Chorych w Nurcu.

XIII UWAGI KOŃCOWE I WNIOSKI

W świetle przedstawionych wyżej informacji, analiz, a także na podstawie przeprowadzanych kontroli jednostek stwierdzić należy, iż funkcjonowanie systemu pomocy społecznej w województwie podlaskim w 2009r. nie uległo znaczącej poprawie, w stosunku do roku poprzedniego. Nadal aktualnych jest większość wniosków zawartych w poprzedniej ocenie, a także wnioski zawarte w Bilansie.

Oznacza to, konieczność podejmowania dalszych działań i zapewnienie środków na ich realizację, w celu:

1. Zaktualizowania przez jednostki samorządu terytorialnego „strategii rozwiązywania problemów społecznych” poprzez określenie celów, preliminarzy i harmonogramów ich osiągnięcia oraz zabezpieczeniem środków na wykonanie przyjętych zadań, a następnie ich koordynację,
2. Dążenia do spełniania standardów zatrudnienia pracowników socjalnych w ośrodkach pomocy społecznej w art. 110 ust. 11 ustawy o pomocy społecznej, a kierowników ww. ośrodków zgodnie z art. 122 ust. 1
3. Dążenia do zatrudniania w powiatowych centrach pomocy rodzinie (w szczególności): konsultantów, specjalistów pracy socjalnej, specjalistów pracy z rodziną, pracowników socjalnych, radców prawnych.
4. Dalszego rozwijania przez powiaty specjalistycznego poradnictwa, doradztwa metodycznego dla ośrodków pomocy społecznej i pracowników socjalnych oraz organizowania szkoleń dla kadr pomocy społecznej..
5. Dalsze doskonalenie zawodowe pracowników jednostek organizacyjnych pomocy społecznej, również w zakresie pozyskiwania środków unijnych, a także umiejętności korzystania z narzędzi udostępnianych przez mechanizmy Europejskiego Funduszu Społecznego.
6. Zapewnienia środków własnych na zasiłki stałe oraz opłacanie składek na ubezpieczenie zdrowotne określonych w przepisach o świadczeniach opieki zdrowotnej finansowanych ze środków publicznych,
7. Zapewnienia większej dostępności do usług opiekuńczych, w tym specjalistycznych, która

jest w województwie podlaskim nadal na niskim poziomie i nie odzwierciedla faktycznych potrzeb ludzi starszych, chorych i niepełnosprawnych.

8. Rozwijania poradnictwa specjalistycznego, w szczególności prawnego, pedagogicznego, psychologicznego oraz objęcie przez powiaty ośrodków pomocy społecznej pomocą metodyczną,
9. Osiągnięcia przez całodobowe placówki opiekuńczo – wychowawcze standardów opieki i wychowania oraz standardu świadczonych usług, poprzez realizację programów naprawczych – do 31.12.2010r.
10. Rozwoju rodzinnych form opieki zastępczej, w tym w szczególności rodzin zastępczych zawodowych oraz rodzinnych domów dziecka,
11. Rozwijania form opieki nad dzieckiem i rodziną m.in. poprzez tworzenie placówek opiekuńczo – wychowawczych wsparcia dziennego ze szczególnym uwzględnieniem obszarów wiejskich,
12. Zwiększenia zakresu pomocy mieszkaniowej udzielanej wychowankom opuszczającym rodziny zastępcze i placówki opiekuńczo – wychowawcze, w szczególności poprzez tworzenie mieszkań chronionych, a także inne niematerialne formy wsparcia.
13. Monitorowania zachowania standardów świadczonych usług w domach pomocy społecznej,
14. Zapewnienia oparcia społecznego dla osób z zaburzeniami psychicznymi w miejscu zamieszkania poprzez rozwój ośrodków wsparcia w tym klubów samopomocy.
15. Tworzenie placówek zapewniających specjalistyczną pomoc osobom i rodzinom będącym w sytuacji kryzysowej, w tym dotkniętym przemocą w rodzinie – ośrodków interwencji kryzysowej, placówek specjalistycznego poradnictwa, ośrodków wsparcia dla ofiar przemocy w rodzinie, punktów konsultacyjnych itp.
16. Rozwijanie poradnictwa specjalistycznego, w szczególności prawnego, pedagogicznego, psychologicznego.
17. Systematyczne tworzenie na terenie gmin i powiatów koalicji na rzecz przeciwdziałania przemocy w rodzinie, a także zespołów interdyscyplinarnych pracujących wieloaspektowo z ofiarami i sprawcami przemocy.
18. Podejmowania działań w celu przeciwdziałania przemocy w rodzinie, niedostosowaniu społecznemu dzieci i młodzieży oraz innym negatywnym zjawiskom społecznym prowadzącym do wykluczenia społecznego, w tym wzmożenie działań podejmowanych wobec osób stosujących przemoc w rodzinie.

19. Systematyczne aktualizowanie bazy danych o placówkach pomocowych funkcjonujących na terenie jednostki samorządu terytorialnego oraz organizacjach pozarządowych realizujących zadania w obszarze pomocy społecznej.
20. Zapewnienia ciągłej i pełnej realizacji programu wieloletniego „Pomoc Państwa w zakresie dożywiania”, w tym poszerzania bazy żywieniowej, podnoszenia jakości posiłków, a także objęcia dożywianiem wszystkich osób wymagających pomocy w tej formie, szersze propagowanie możliwości dożywiania bez konieczności przeprowadzania wywiadu środowiskowego.
21. Rozwijanie współpracy i integracja służb, organizacji pozarządowych i innych instytucji w zakresie realizacji różnych zadań pomocy społecznej, w celu zwiększania skuteczności działań na rzecz rozwiązywania problemów społecznych.

Na zadania pomocy społecznej w 2009 roku wydatkowano 444.045 tys. zł. Samorządy nie wykorzystały 2.232 tys. zł, które zwrócone zostały do budżetu państwa jako niewykorzystane środki w 2009 roku.

Akceptuję
/-/ Andrzej Kozłowski
07.05.2010 r.

Opracowanie:

Pracownicy Wydziału Polityki Społecznej Podlaskiego Urzędu Wojewódzkiego w Białymstoku, niżej wymienionych Oddziałów:

- Oddziału Nadzoru Pomocy Społecznej,
- Oddziału Nadzoru nad Standardami Usług,
- Oddziału Planowania i Analiz,
- Oddziału Służb Zatrudnienia,
- Wojewódzkiego Zespołu ds. Orzekania o Niepełnosprawności.

Na podstawie:

- Bilansu potrzeb w zakresie pomocy społecznej w województwie podlaskim na 2009r.
- Sprawozdawczości sporządzonej przez jednostki samorządu terytorialnego województwa podlaskiego wszystkich szczebli, jednostki organizacyjne pomocy społecznej za 2009r.
- Informacji z gmin, starostw, ośrodków pomocy społecznej, powiatowych centrów pomocy rodzinie, urzędów pracy.